

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **107**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2015

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

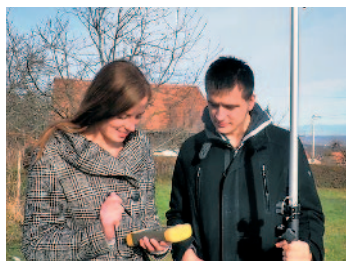
je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

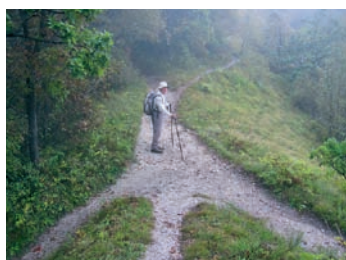
108 Mohokos nije najviši vrh
Međimurja

112 Osnove penjanja u ledu

120 Planinarstvo u Križevcima

127 Hoffmanov put u
Samoborskom gorju

Sadržaj

Članci

- 108 Mohokos nije najviši vrh
Međimurja
- 112 Osnove penjanja u ledu
Marko Dukši
- 116 U carstvu Martuljkove skupine
Slavko Patačko
- 120 Planinarstvo u Križevcima
Ivan Peklić
- 124 Lujo Senderdi
Jasenska Kranjčević
- 127 Hofmanov put
u Samoborskom gorju
Zdenko Kristijan
- 132 »Proklete« Prokletije
Damir Šantek
- 136 Kratak izlet
Hrvoje Zrnčić
- 137 Najljepši planinski
vidikovac u Hrvatskoj
Darko Grundler

Info

- 140 Zir (850 m)
- 142 Koprivnički planinarski put
- 142 Planinarsko sklonište Ivine vodice
(1250 m)
- 143 Početci sportskog penjanja u Hrvatskoj
- 143 www.pdkrndija.hr
- 143 Vremeplov

Rubrike

- 144 **Nova izdanja:** Željko Poljak i
Alan Čaplar: »Hrvatsko planinarstvo u
1000 slika«, Krešimir Milas: Alpinistu
trebaju brda

Tema broja

Najviši vrh Međimurja

Naslovnica

Sportski penjač na umjetnoj
stijeni u u Zagrebu,
foto: Alan Čaplar

Hrvoje Zrnčić:
»Istočno od Crnopca«,
Lemić-Sučić: »Velebit u
hrvatskom pjesništvu
– izbor«

- 149 **Vijesti:** »Planinarstvo
u Pakracu« u 10. noći
muzeja, Održana
izborna skupština
PD-a »Pazinka«,
Novosti iz HPD-a
»Kapela«, HPD
»Mareta« iz Vele Luke –
mali veliki
petogodišnjak, Zimski
pohod po Ludbreškoj
planinarskoj obilaznici,
Od Zavižana do »Prpe«
i ove godine, Izabran
5. predsjednik PD-a
»Imber« Omiš Leo
Lelas

155 **Kalendar akcija**

Mohokos nije najviši vrh Međimurja

Skupina mladih istraživača ustanovila je da Mohokos nije najviši vrh u Međimurju, već je to Cimermanov brijeg, koji je viši za oko metar i pol, a nalazi se oko 480 metara u smjeru sjeverozapada, u naselju Dragoslavcu.

Cimermanov brijeg visok je 345 metara, utvrdila je skupina predvođena doc. dr. sc. Ines Virč i Mihaelom Mesarić, dok je mjerenja obavila ekipa Geo-Gaussa iz Čakovca, predvođena dipl. ing. Jeronimom Moharićem, u kojoj su bili i Ivana Puklavec i Karlo Čosić. Jedan je od najzaslužnijih za to otkriće mještanan Dragoslavca Antun Čurin, koji je za najviši vrh Cimermanov brijeg znao od 1956.

Početkom 2014. opet je potvrđeno da pristup znanstvenim istraživanjima mora biti

interdisciplinaran. Znanstvenici s područja geografije, geodezije, geoinformatike, geologije i jezikoslovlja svojim su istraživanjima opovrgnuli desetljećima star (a možda i stariji) podatak da je Mohokos najviši vrh Međimurja.

Docentica Virč, onomastičarka i dijalektologinja, sustavno prikuplja toponimijsku građu terenskim istraživanjima u Međimurju, ali u obzir uzima i podatke prikupljene u relevantnim državnim tijelima. Iako je onomastika ponajprije jezikoslovna disciplina, sustavna toponomastička istraživanja nisu moguća bez dobrog poznavanja povijesnoga, zemljopisnog i društvenoga konteksta u kojem pojedino ime nastaje. Stoga u znanstvenim radovima često opisuju i zemljopisni položaj, odnosno prirodnogeografske osobitosti Međimurja.

U svim istraživanjima gornjomeđimurske toponimije polazište su dostupna onomastička literatura te stručni i znanstveni radovi objavljeni u različitim publikacijama i na mrežnim stranicama. Građa se zapisuje i na terenu, točnije, u svakom se naselju ispunjava Upitnik za onomastiku, tj. dio upitnika koji se odnosi na toponimiju.

Terenskim istraživanjem u naselju Pleškovcu, zahvaljujući gospodinu Antunu Čurinu, zabilježeni su vrijedni oronimi, ali i podatci vezani uz područje općine Sveti Juraj na Bregu.

Prilikom ubikacije, najprije se raspravljalo o tome u kojem je naselju Mohokos (u Vučetincu, Dragoslavcu ili Pleškovcu), a potom je uslijedilo pitanje koji je od svih spomenutih oronima viši. Naime, gospodin Čurin živo se sjeća očevih riječi iz djetinjstva, događaja na tom području u vrijeme Drugoga svjetskog rata, ali i, kako ih on naziva, ruskih vojnih mapa, na kojima Mohokos nije bio zabilježen kao najviši vrh.

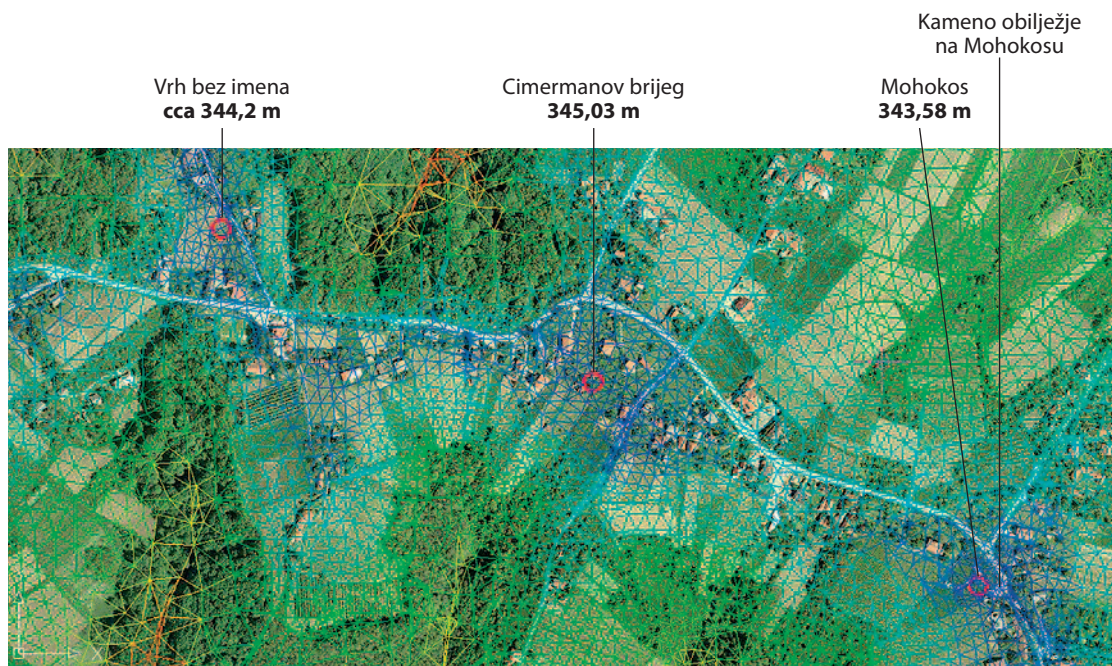
Koji je najviši vrh Međimurske županije?

Odgovor na postavljeno pitanje dali su djelatnici tvrtke Geo-Gauss d. o. o.: dipl. ing. geod. Jeronim Moharić te Ivana Puklavec i Karlo Čosić, magistri

ALAN ČAPLAR

Zidano kameno obilježje na Mohokosu

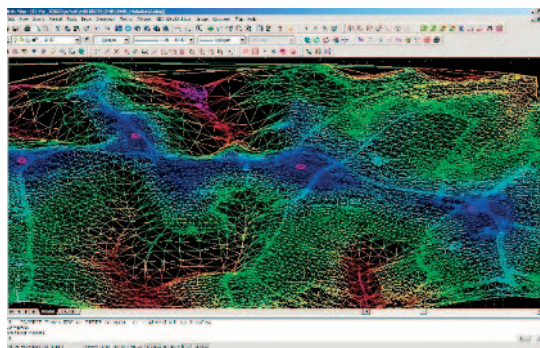
Digitalni model vršne zone Međimurskih gorica

geodezije i geoinformatike. Izradili su 3D model reljefa istraživanoga područja Međimurja te analizom ustanovili nekoliko visinski istaknutih lokacija.

Na tim su točkama obavljena terenska mjerenja te je utvrđeno kako su čak dvije lokacije više od Mohokosa, do ovih istraživanja, službeno najvišega vrha Međimurja. Prva je, najviša, na Cimermanovom brijegu i iznosi 345,03 m te se nalazi 480 m u smjeru zapad-sjeverozapad u naselju Dragoslavcu, na međi posjedâ Davora Dobošića i Dragutina Krokepa.

U istom se naselju nalazi još jedna lokacija, udaljena oko 900 metara od Mohokosa, viša od njega 60-ak centimetara.

Terensko određivanje te računanje položaja i visinâ predmetnih lokacija obavili su mladi stručnjaci Geo-Gaussa Ivana Puklavec i Karlo Ćosić. Terenski su radovi obavljeni GNSS metodom satelitskoga određivanja položaja i visina te korištenjem hrvatskoga pozicijskog sustava CROPOS, a dobiveni rezultati iskazani su centimetarskom točnošću. Koordinate položaja najvišega mjerenog vrha u Gauss-Krügerovom koordinatnom sustavu jesu $Y=5\ 604\ 674,71$, $X=5\ 146\ 682,37$ $H=345,03$, a elipsoidne koordinate položaja u ETRS89 koordinatnom sustavu $\varphi=46^{\circ}27'21.94695''$, $\lambda=16^{\circ}21'28.29558''$.

Trodimenzijski prikaz s koloriranim visinskim zonama

Mjerenje na Cimermanovom brijegu

Skupina mladih istraživača izradila je 3D model reljefa istraživanoga područja Međimurja te analizom ustanovila nekoliko visinski istaknutih lokacija. Na tim su točkama obavljena terenska mjerenja te je utvrđeno kako su čak dvije lokacije više od Mohokosa. Prva je, najviša, na Cimermanovom brijegu i iznosi 345,03 m

Geomorfološki razvoj područja

Prostor Međimurja dio je mezogeomorfološke regije nizine Drave i Mure s Međimurskim pobrđem. Međimurske gorice izdignute su tijekom srednjega i mlađega pleistocena te holocena. Nekadašnji niz paleopotolina (Murska, Dravska itd.) dijelom je izdignut te nastaju okolna pobrđa i Međimurske gorice, na kojima otada prevladavaju padinski procesi (kliženje, puženje, spiranje, jaruženje i dr.) i erozijski procesi (npr. potočna erozija), s razvojem odgovarajućih reljefnih oblika. S obzirom na položaj nove najviše točke Međimurja (i blizinu rudnika), nije isključeno da je u prošlosti razlika u visini, u odnosu na Mohokos, bila i veća.

Ime Mohokos – zagonetka?

Etimologija imena Mohokos još uvijek nije jasna. O njoj se mnogo raspravljalo na stručno-znanstvenom skupu »Na bregima, med vodami – na tragu mitske, povijesne i duhovne baštine Gornjeg Međimurja« u Štrigovi.

Isječak zemljovida TK25 koji prikazuje dio sela Pleškovec

O Mohokosu je govorio i pisao i naš ugledni jezikoslovac, akademik Radoslav Katičić, koji u radu »Primjeri pretkršćanskih toponima u Međimurju i Hercegovini«, objavljenom u časopisu »Kolo«, navodi:

ALAN ČAPLAR

Snimak s GoogleStreeta na kojem se vidi visinska razlika između vršne točke (desno u ograđenom prostoru) i kamenog obilježja na Mohokosu

Usporedba visina dobivenih mjerenjem i visina sa zemljovida Državne geodetske uprave (HOK5 i TK25)

Vrh	Mjerenje geodeta 2014.	Zemljovid HOK5, 1:5000 (DGU)	Zemljovid TK25, 1:25000 (DGU)
Mohokos	343,58 m	342,8 m	343,6 m
Cimermanov brijeg	345,03 m	342,5 m	podatak nije prikazan
Vrh bez imena	cca 344,2 m	343,7 m	341,6 m

»... ime najvišega vrha u Međimurju. On se zove Mohokos. To snažno asocira na ime slavenske božice Mokoši. Ako se ne može naći druga etimologija toga imena, mora se pomišljati i na to. Izvođenju imena visa Mohokos od praslavenskoga Mokoš suprotstavlja se, dakako, glasovni lik jer on pretpostavlja glasovne mijene koje, kako stvari sada stoje, nije moguće nikako tumačiti. O toj mogućnosti stoga ima smisla dalje voditi računa samo ako za to osim same sugestivnosti imena ima i drugih razloga...

...Sve ovo zapravo i nije nego poziv da se strpljivo, pomno i uporno traži uvjerljiva etimologija imena Mohokos, etimologija slavenska, mađarska ili kakva treća. Ali dok se takva etimologija ne nađe, treba ozbiljno računati i s mogućnošću da je najviši položaj u Međimurju dobio ime po velikoj slavenskoj božici Mokoši i zadržao ga do današnjeg dana u iskvarenu glasovnom liku.« (Katičić, Radoslav, Kolo, 5, 2011.)

Danas supostoji nekoliko tvrdnji o etimologiji imena Mohokos, a s obzirom na to da je sada dokazano kako Mohokos nije najviši vrh Međimurja, vjerujemo da će rezultati daljnjih

istraživanja koja se provode, arhivskih, geografskih, povijesnih i jezičnih, uskoro biti dostupni u knjizi o međimurskoj oronimiji, autorica Mihaele Mesarić i Ines Virč.

Mjerenjem je ustanovljeno i to da je podatak o visini Mohokosa (343,58 m), objavljen na stranicama Udruge geodeta Međimurske županije, točan. On se odnosi na podnožje kamenoga obilježja, dok se drugi navedeni podatci (344,4 m) odnose na vrh kamenoga obilježja.* Izmjerena visina 345,03 m na Cimermanovom brijegu odnosi se na sam teren jer ne postoji nikakvo obilježje.

Preneseno iz »Međimurskih novina«
uz dozvolu uredništva

* Na digitalnom modelu vršne zone Međimurskih gorica vidi se da najviša točka na Mohokosu nije mjesto koje je obilježeno zidanim kamenim obilježjem, već vršak u neposrednoj blizini. Taj se vršak nalazi u ograđenom prostoru, a razlika je vidljiva na snimku s GoogleStreeta (vidi sliku gore). Iz nama dostupnih podataka nije jasno odnosi li se podatak o visini od 344,4 m, koji se često navodi kao visina Mohokosa, na vrh kamenog obilježja ili na travnati vršak u ograđenom prostoru. Op. A. Čaplar.

Osnove penjanja u ledu

Marko Dukši, Zagreb

MARKO DUKŠI

Vježba penjanja po zaleđenom slapu

1. Oprema

Za razliku od stijene, led je medij u kojem se penje uz pomoć tehničkih pomagala kao što su dereze na gojzericama i alati u rukama. Pritom se ta tehnička pomagala smatraju nužnim produžetcima nogu i ruku, nečim poput penjačica pri penjanju u suhoj stijeni. Tako se i ovdje, unutar nekih granica, može govoriti o slobodnom penjanju u ledu.

2. Led

O uvjetima u kojima se slap smrzava (nagibu i vrsti podloge, protoku vode, nečistoćama u njoj, temperaturi i promjenama temperature, snijegu, vjetru...) ovise njegov izgled, oblici i kvaliteta leda

na njegovim različitim dijelovima te, u konačnici, i način na koji ćemo se u njemu penjati, kao i mogućnosti za međuosiguranja. Ovdje nećemo govoriti o postanku zaleđenih slapova (više o tome na adresi <http://www.iceclimb.com/science.html> i u izvorima popisanim na kraju teksta), već ćemo se samo kratko osvrnuti na moguće krajnje rezultate smrzavanja vode u prirodi. Od makrooblika spomenimo ujednačene ravne ledene plohe strmina do 90 stupnjeva, zaleđene žljebove, viseće svijeće, zavjese, stošće (ispod visećih svijeća) i stupove (ako se svijeća spoji sa stošcem). Ti oblici postoje u tankim i debelim varijantama, a potonje su sigurnije za penjanje. Mikrooblici odgovorni su

za izgled leda izbliza (gladak, svječast, karfiolast, razbijen, izrešetan, pun, šupalj, odvojen, pjenast, šećerast...).

Dinamička svojstva leda su ta koja određuju njegov odgovor na naše udaranje po njemu. Na temelju njegova izgleda i povijesti temperatura pokušavamo ih predvidjeti, ali postaju jasna tek kad se počnemo penjati u ledu. Imamo li sreće, led je plastelinast, ako je nemamo, onda je betonski; ako ni partner ispod nas nema sreće, onda se tanjura, itd. Upravo ti različiti oblici i svojstva leda koja se u istom slapu mijenjaju kojiput i iz dana u dan predstavljaju jednu od bitnih razlika između penjanja u ledu i penjanja u suhoj stijeni.

3. Pojediniosti penjanja

1) Pete nisko! Prednji i sekundarni zubi dereza napravljeni su tako da je najbolje potplat gojzerica (dakle, i plohe dereza) postaviti okomito u odnosu na podlogu po kojoj se penje, a pete čak i malo niže od toga. Nikad se s derezama ne propinjemo na prste – tako prednji zubi lako prođu kroz led (ispadnu iz njega) i noga ostane bez uporišta.

2) Na postojeće stopinke. Uvijek treba tražiti postojeće stopinke u ledu. Kojiput su široke pa se noga postavi postrance, katkad su duboke pa noga uđe gotovo do pete, a katkad samo na rubu manje strme od prosječnog nagiba leda, no uvijek ih se nastoji iskoristiti. Zato je pri svakom koraku potrebno pažljivo gledati pod noge.

3) Malim koracima. Ako u ledu već ne postoje goleme stopinke, dereze je najbolje zabijati u manjim koracima. Tako je težina ravnomjernije raspoređena na obje noge, a pete je lakše držati nisko.

4) U udubine. Bitno je derezama, a još i više alatima, ne udarati u izbočine. One, po definiciji, vire iz leda, okružene su zrakom pa ih ulazak noža u pravilu raskoli. Bolja su meta udubine, koje se ne raskole jer su ojačane okolnim ledom. Još su bolja meta rupe u ledu koje su napravili prethodni penjači. Ako su dostatno duboke, dovoljno je zakvačiti alat u rupu, ali tada treba oprezno nastaviti jer takav je alat nestabilniji od zabijenoga.

5) Zamahni! Početnici često alatima glade led pred sobom. Alatom treba zamahnuti. Da bi se

Vježba uvrtnja lednog vijka

Marko Erceg pokazuje kako se zamahuje lednim alatom

što veća snaga zamaha prenijela na glavu cepina, treba zamahnuti svinutim laktom, »napetim« zapešćem i razmjerno opuštenom šakom. U prvom dijelu pokreta sudjeluju lakat i, u manjoj mjeri, rame. Kako se šaka približava ledu, tako pokret iz laktava završava (u protivnom šaka udara u led), a nagli trzaj zapešćem u djeliću sekunde dovodi alat iz gotovo vodoravnog u uspravan položaj u trenutku kontakta s ledom. Ovisno o geometriji alata, katkad je poželjno pokret završiti blagim trzajem prema dolje. Tijekom cijelog pokreta treba rame, lakat, šaku i alat držati u istoj zamišljenoj ravnini, što znači da željenu putanju treba odrediti prije zamaha. Tijekom zamaha svaki će pokušaj zakretanja alata iz spomenute

Penjanje dugih zaleđenih slapova na zimskoj alpinističkoj školi AO HPD-a »Željezničar«

ravnine imati za posljedicu gubitak kontrole i odbijanje alata od leda. Nije li alat dobro zabijen otrprve, zamah treba ponoviti što točnije u već pogodeno mjesto u ledu.

6) Ali ne preblizu. Alate ne valja zabijati preblizu. Time se postiže tek skroman učinak uz velik utrošak energije, a i povećava se opasnost da drugi alat (zabijanjem preblizu prvome) odlomi tanjur leda dovoljno velik da i prvi alat izleti iz njega.

7) I ne predaleko. Predaleko zabijen alat dovodi nas u nepriliku. Nastali položaj nije udoban (penjač je istegnut, a težina više nije na derezama), nesiguran je (pete se podižu) i nepraktičan (nemoguće je gledati pod svoje noge pri sljedećem koraku i vrlo je teško zamahnuti nogom jer u led najprije udari koljeno). Dodatna je neprilika i to što iz takvog položaja nema povratka jer se alat ne može izvući sve dok mu se ne približimo.

8) Vađenje alata iz leda. Da se materijal ne bi zamorio, a nož alata puknuo, zabijeni se alat ne smije pokušavati izvaditi klimanjem lijevo-desno niti na bilo koji drugi način primjenjivati sile koje savijaju nož iz ravnine alata. Umjesto toga, alat

se iz leda vadi klimanjem u ravnini, dakle, pri uobičajenom položaju to je gore-dolje. Odupire li se alat i dalje, najčešće je dovoljno rukom udariti pod kladivo, odnosno lopaticu, ili samo povući za glavu.

4. Tehnike penjanja u ledu

Postoje razne tehnike penjanja u strmom ledu – neke su omiljene u početnikâ, a neke primjerenije za iskusnije.

5. Osiguravanje prilikom penjanja u ledu

Najčešća međuosiguranja u ledu jesu ledni vijci ili »šraube«. Postavljaju se u napredovanju, a zahtijevaju poznavanje još ponešto teorije i praktično iskustvo koje je najbolje steći stojeći objema nogama na sigurnom, podno samoga slapa. Dobro postavljena šrauba, u dobrom ledu, ima nosivost usporedivu s nosivošću dobroga spita u čvrstoj stijeni. Ipak, za razliku od suhe stijene, gdje su padovi najnormalnija stvar, led je sasvim druga priča. Najbolje je nikad, baš nikad ne pasti u vodstvu! Glavni je razlog taj što, čak i ako međuosiguranje zadrži pad, brojni oštri šiljci na penjaču tijekom pada i u trenutku zaustavljanja gotovo jamče teške ozljede. Dereza pri padu može

zapeti za led pa su mogući složeni prijelomi nogu i razne ubodne rane, što od dereza, što od alata (postoji npr. opasnost od iskrvarenja razdiranjem neke od velikih krvnih žila). Zato se nikad ne penjite u ledu u vodstvu i zato o tome ovdje ništa ne piše!

6. Uklanjanje međuosiguranja

Budući da je penjanje u ledu zabavno i drugome u navezu, evo i nekoliko riječi o uklanjanju šraubi koje postavlja »samoubojica« u vodstvu.

1) Suprotno od kazaljke na satu! Izvjestan broj ljudi ne može zapamtiti kako se vijak zavrće, a kako odvrtće (takvi su odgovorni za veliku većinu scena s raznim ventilima u američkim akcijskim filmovima). Nitko nije savršen i nemam ništa protiv njih sve dok se ne dohvate moje šraube koja viri iz tankog leda! Ako je iza leda stijena, i sâm pokušaj odvrtanja u krivom smjeru izazvao bi zatupljivanje i/ili savijanje zubâ šraube. Ako vlasnik šraube ima »kratak fitilj«, to neće biti jedini zubi koji će stradati.

2) Vađenje ledenog čepa. Čim je šrauba izvađena iz leda, treba iz nje pokušati izvaditi ledeni čep. To se radi tako da se glavom šraube (suprotan kraj od zubâ) lagano tucka o led pri čemu se šrauba drži okrenuta zubima prema dolje. Ako to ne uspije, treba pokušati isto, ali držeći šraubu okrenutu zubima prema gore. Ako čep ni tako ne ispadne, pokušajte puhati u jedan, pa u drugi kraj. Ne uspije li ništa od toga, spremite šraubu u unutarnji džep jakne, što bi je brzo trebalo dovoljno ugrijati da neki od spomenutih načina uspije. Tek ako ništa od toga ne urodi plodom, a nema vremena za daljnje grijanje šraube, led je moguće iskopati kukom za izradu V-sidrišta (tzv. Abalakovljeva sidrišta), pazeci da ne nastanu ogrebotine na unutarnjoj površini šraube.

3) Zubi i navoj! Nikad se ne smije zubima ni navojem šraube udarati po ledu, stijeni, opremi ili kakvom drugom tvrdom predmetu, a iz istog razloga treba paziti prilikom pristupa, a naročito silaska (veliki koraci nizbrdo), da šraube koje vise s pojasa ne zvone od udaraca. Šraube su veoma važan i skup komad opreme i bolje vam je da pazite na njih kao na vlastite oči u glavi. Nakon

svakog penjačkog izleta treba ih što prije posušiti papirom, ako već ne i podmazati, pregledati svaku pojedinost: zube, navoj, cijev, ušicu. Isto vrijedi i za poklonjene šraube, bez obzira na narodnu poslovicu – jer priznajte, kad ste posljednji put povjerali konju da zadrži vaš pad?

7. Dodatni izvori

- Sports Catalogue, Petzl, 2003., 2004., 2005. ili 2006.
- Jeff Lowe: Ice World, The Mountaineers Books, 1996.
- Jerry Cinnamon: The Complete Climber's Handbook, Revised and Expanded, Ragged Mountain Press, 2000.
- Steven M. Cox (urednik), Kris Fulsaa (urednik): Mountaineering: The Freedom of the Hills, 7th Ed., The Mountaineers Books 2003.
- Will Gadd: Ice & Mixed Climbing: Modern Technique, The Mountaineers Books 2003.

MARKO DUKŠI

Autor teksta Marko Dukši penje Colosse de Rhodes u Fournelu, IV/WI5-, 700 m

U carstvu Martuljkove skupine

Slavko Patačko, Zagreb

U jednoj knjizi o planinarskim turama u Sloveniji autor za Široku peč između ostaloga navodi da je to jedan od najteže dostupnih vrhova opisanih u knjizi. Usto napominje da će visokogorci i zaljubljenici u bespuća ondje sigurno naći svoj mir i uživati se penjanja.

Već početkom tjedna telefoniralo se i dogovaralo na sve strane, a u četvrtak je pala konačna odluka: u subotu idemo na Široku peč.

Dva su pristupa Širokoj peči: iz Gozd Martuljka i iz doline Vrata preko Dovškoga križa. Oba su veoma dugačka i tehnički zahtjevna. Izabrali smo prvi. Automobile smo ostavili na parkiralištu iza mosta u Gozd Martuljku i taman kad se počelo daniti krenuli u pustolovinu.

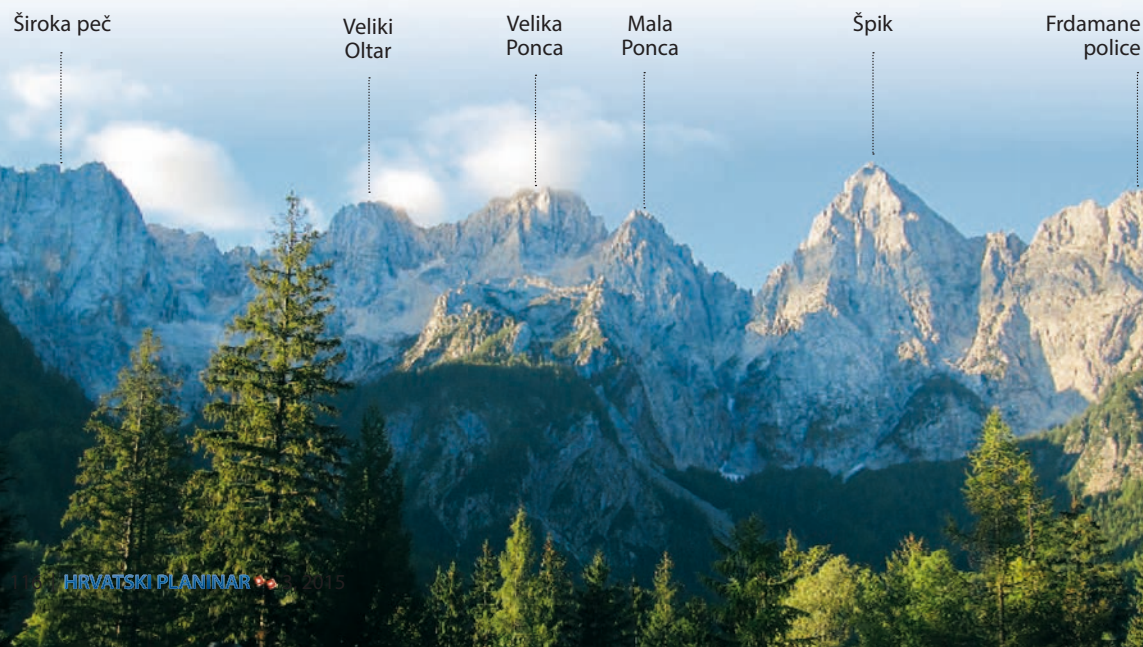
Podno Špika, odnosno iznad Gozd Martuljka, nalaze se dva bivka – bivak pod Špikom i bivak za Akom, ili bivak III, kako je označen na nekim kartama. Markacija nas vodi prema bivku za Akom. Dobro markirana stazica u gornjem je

dijelu osigurana s nekoliko sajli. Otprilike u visini bivka, na oko 1300 m, staza iz šume izlazi na oveću vododerinu. Tu je kraj markaciji. Desno se ide ka bivku, dok naša staza vodi lijevo još pedesetak metara, a zatim naglo skreće desno u još veću vododerinu. Njome nastavljamo prema stijenama.

Ako u planinama postoji nešto što planinari ne vole, onda je to zasigurno magla. I upravo se pred nama stvorila gusta i siva, dosadna i sluzava magla. To bi nam moglo zagorčati život. No, sunce iznad nje sve je blještavije, što nam daje nadu da ćemo se izdići iznad nje. Magla popušta i konačno se potpuno rasplinjava, a pred našim se očima otvara divovska planina s dugačkim nazubljenim grebenom. Široka peč! Čudesna u svojoj ljepoti i neobična. Pripremajući se za uspon, njezine smo fotografije danima gledali na internetskim stranicama i u knjigama.

U sredini stijene ulazimo u nestvaran svijet – ne bih htio biti pretenciozan – rezerviran samo za odvažne. Desna je »grapa« naš put. Slijeva i zdesna

Vrhovi Martuljkove skupine

otvaraju nam se vidici na vrhove, grebene, vrtače, »škrbine«, sipare i na ariše u tisuću nijansi zlatnih boja. Kakva ljepota!

U planinama iznad Gozd Martuljka, znanim i kao Martuljkova skupina, putovi nisu markirani, osim puta na Špik. To skupini daje poseban karakter. Za orijentaciju su nam poslužile fotografije i upute koje smo pronašli na internetu. Pomogli su nam i kupovi kamenja posloženi na ključnim mjestima na putu.

Dublje smo u grapi. Pripremamo se za penjanje. Začas nailazimo na prvi problemčić, zaobljenu stijenu promjera otprilike pet metara. S lijeve i desne strane nude nam se žljebići za prolaz. Lijevi je posve mljackav pa se desni nameće kao bolje rješenje. Ispostavilo se da nije bilo strašno. Ustvari, dobro nam je došlo da malo rastegnemo mišiće. Zasigurno će nam koristiti na daljnjem putu. I zaista! Samo nekoliko desetaka metara dalje pred nama se ispriječila glatka barijera težine II – III, visoka desetak metara. Tražimo opciju lijevo i desno, ali nema je. Ne bi to bilo teško ispenjati da stijena nije natopljena vodom. Kao da je netko gore odvrnuo pipu. Nema druge, moramo se popeti po njoj, pa što bude.

Smrznutim prstima, natapanima ledenom vodom, grčevito se držim za loše oprimke i penjem posljednje centimetre smjera. Nema klina, nema gurtne za osiguranje. Samo ruke i noge. I glava za trezveno promišljanje. Prizivam u pomoć sve svece i svetece. Molitva je očito urodila plodom. Vani sam. »Penji, osiguravam!« Dok se moji pajdaši uspinju jedan po jedan ne mogu se oteti dojmu da

je ovdje trebalo postaviti barem nekakvo osiguranje. Pitanje je samo kako u stijenu bez pukotina zabiti klin. Nikako!

Iznad skoka smjer se nastavlja lijevo. Slijedi malo »normalnija« dionica. Orijentir nam je grm klekovine. Kod njega skrećemo desno. Pred nama se otvara posve nova perspektiva: glatke ploče posute sitnim šoderom, iznad njih ledenjak i sasvim gore moćna, okomita stijena. Trebamo se dočepati te stijene iznad ledenjaka. Iako se nije tako činilo na prvi pogled, mjesto se pokazalo veoma »zaguljenim«. Klizavo, vlažno i nadasve kršljivo. Pravi horor.

Smjer vodi rubom ledenjaka koji je debeo oko tri metra. Prava mrcina. Maja odustaje. Donijela je ispravnu odluku jer bi daljnje forsiranje bilo pravo mrcvarenje, kako za nju tako i za društvo.

Pri stijeni se malim kaminom dižemo do ključnog mjesta cijele ture. To je dvadeset metara visok skok težine III+. Dugo se bavim planinarenjem pa odoka mogu procijeniti težinu nekog smjera. Uzme li se u obzir da su u tom smjeru postavljena samo dva osiguranja, i to tek u gornjem dijelu, može se slobodno reći da se radi o čistoj četvorki. Iako sam za pojas zakvačio svu silu dodatne opreme kojom bih na pogodnom mjestu postavio međuosiguranje, takvo mjesto, koliko sam se god trudio, nisam pronašao. Zabiti klin bilo bi jedino rješenje, ali to sam mogao samo sanjati. Situacija je u najmanju ruku škakljiva. Provjeravam stabilnost hvatišta prije nego što se čvrsto uhvatim za njih. Obilježje

Prvi problem

U škrbini

Na priječnici

je ovih stijena i općenito toga cijelog područja izrazita kršljivost i nestabilnost.

Polako napredujem prema prvom klinu. Nalazi se jedan metar ispred mene. Usredotočen do krajnjih granica i ne pomišljam na ono najgore. O tome ću misliti poslije, kad se izvučem na sigurno. Sad imam važnijeg posla. Hvatam se za jednu sumnjivu izbočinu. U trenutku se odvojila od stijene i uz strašan tresak nestala u dubini. »Slavek, jesi li dobro?« Dobro mi je došla potpora i ohrabrenje prijatelja. Još desetak centimetara. Koliko se god rastezao i podizao na prste, savijao tijelo u sve moguće i nemoguće poze, na kojima bi mi pozavidjela i Milka Babović, do klina mi je i dalje nedostajalo tih pišljivih nekoliko centimetara. »Majko mila, pa zar nisam mogao biti malo viši!?« Nevjerojatno je kakve mi se misli motaju po glavi. Nema druge, moram naći još nekakva nožišta i hvatišta i podići se za tih nekoliko nesretnih centimetara.

Konačno se začulo ono poznato »škljoc!«, kad se jedan karabiner iz kompleta zatvorio u ušici klina. Gore, iznad stijene, postavljeno je uzorno sidrište. Dobar posao, nema što!

Jedan za drugim moji »kompici« izlaze iz stijene. Tapšamo jedan drugoga. Ovo je bilo dobro. Po izlasku iz »četvorke« put nas vodi prema Amfiteatru. Prolaz prema njemu je rascjep između stijena Široke peči i Škrnatarice. Dvojke, detalji trojke. Penjanje se pretvorilo u pravu uživanciju. Stijena čvrsta, stabilna i, što je najvažnije, bez sitnoga kamenja.

Amfiteatar je čudesno prirodno zdanje, mjesječev krajobraz okružen visokim stijenama

Na vrhu Široke peči

Široke peči, Dovškoga križa i Škrnatarice. Središnji je dio pokriven ledenjakom koji sve više zatrpavaju sipari Široke peči i Dovškoga križa. Krajolik je vrlo neobičan, u neku ruku nestvaran. Neodoljivo podsjeća na grotlo ugaslog vulkana. Šiljaste stijene stisnule su se oko nas. Jedna je karakteristična i odmah privlači našu pozornost. Pod njom se nazire dugačka kosa usjeklina u stijeni nagiba oko 45 stupnjeva. Moramo se dočepati te gredine. Šaramo očima ne bismo li kojim slučajem našli kakav prolaz do grede, samo da izbjegnemo neugodan sipar. Nažalost, nakon nekog vremena morali smo se suočiti s neizbježnim. Sipar je naša sudbina. Na glatkim pločama gredine opet kamenčići. Danas smo se napenjali već toliko sličnih detalja da nas ovo više ne može nimalo iznenaditi.

Duž grede stoji nekoliko klinova koji su tu postavljeni više radi absajlanja nego radi osiguranja prilikom penjanja. No, to ne bi nikako trebalo shvatiti kao pravilo, već isključivo kao moj dojam. Na vrhu smo gredine. Pod nama se otvara uska i dugačka škrbina. Sidrište na vrhu grede i komad užeta bačen na dno škrbine govori samo jedno: nastavak prema grebenu vodi po škrbini. Spuštamo se u nju. Prilično je sablasno. Dubok usjek, širok samo jedan metar ili malo više, nagiba oko 45 stupnjeva, posut kamenjem, od onog najsitnijeg do veličine nogometne lopte, koje pršti i fijuče na sve strane. »Pazi kameeen!« škrbinom zloslutno odzvanjaju naši krici. Dobro da vika nije pokrenula zaglavljenu gromadu negdje na sredini usjeka. E, da se ona kojim slučajem sjurila dolje,

Silazak niz užu

samljela bi nas kao flajšmašina! No, očito se dobro ukliještila. Ostala je stabilna i kad smo je svladali. Može je se prijeći penjanjem s lijeve ili desne strane, a možete se i jednostavno podvući pod nju.

Kako je zahtjevna ta Široka peč! Silom je iz nas htjela izvući i posljednje atome snage. Držala nas je napetima i nije nam ni na trenutak dala normalno disati. Nevjerojatno! Pravi tiranin. Ujedno, ona je toliko lijepa, jednostavno nestvarna. Toliko vam toga daje, i to obilno i nesebično. Samo je na vama želite li to uzeti ili ne. Uzeli smo i nije nam bilo žao.

Izlazimo na uzak, mali greben. Desno se ukazuje priječnica. Uuuu... nezgodno! Glatke ploče nagnute su prema škrbini iz koje smo

malo prije izišli. U sredini je klin s gurnom koji olakšava prolazak. I kad smo se ponadali da je to bio posljednji nezgodan detalj, iza stijene nas je dočekalo neugodno iznenađenje. »Mati moja mila, hoće li ovome konačno kraj!?!« Ako je ona priječnica od maloprije bila nezgodna, ova je krajnje nezgodna. Moramo se nekako dovući do klina koji je postavljen na uskom grebenu osam metara od nas i pritom priječiti okomitu stijenu pod kojom nema ničega. Grozno! Zlu ne trebalo, priječnicu smo osigurali rukohvatom i tako si osigurali prolaz. Bila je to posljednja poteškoća na putu do vrha.

Još nam je ostalo samo pedesetak metara, a onda smo se napokon, nakon sedam i pol sati otkako smo krenuli iz Gozd Martuljka, mogli početi radovati. Kakva planina! Iznimno zahtjevna, ali i neobično lijepa. Čak 2497 metara visoka. Kakav osjećaj! Kako li smo samo razdragani i ponosni! Dotaknuo sam križ na vrhu i zahvalio Svevišnjem. Vidici s vrha – savršeni! Da smo barem malo duže mogli boraviti na vrhu. Ove ga je godine posjetilo tek dvadeset i četvero planinara, plus nas petero. Ovako smo na slavlje, odmor, fotografiranje i obrok potrošili samo dvadeset minuta.

Pri silasku smo sve opasne detalje absajlali. Dobro nam je išlo, ali noć je bila neumoljiva. Prekrila nas je za vrijeme absajljanja posljednjega teškog mjesta. »Koliko zvijezda!« primijetio je netko. I zaista, nebo je bilo posuto nebrojenim zvijezdama. Siguran sam da je nekoliko njih sjalo samo za nas.

Planinarstvo u Križevcima

Ivan Peklić, Križevci

Početkom rujna prošle godine Planinarsko društvo »Kalnik« proslavilo je 90 godina planinarstva u Križevcima. HPD-ova podružnica »Kalnik« osnovana je 5. veljače 1924., no treba odmah reći da je planinarska tradicija u Križevcima mnogo dulja. Začetci planinarstva u Križevcima sežu u 19. stoljeće i povezani su s početkom planinarstva u Hrvatskoj.

U Križevce je 1844. dolazio dr. Josip Schlosser-Klekovski, liječnik, prirodoslovac i planinar. Zajedno s Ljudevitom Vukotinovićem Schlosser je pokrenuo prve planinarske akcije u Križevcima. Njih su dvojica pohodili i istraživali Ivanščicu, Kalničku i Maceljsku goru. Po svemu sudeći, Schlosseru je Kalnik bio najmilija planina. Svoja zapažanja o Kalniku Schlosser iznosi u monografiji *Kalnička gora sa svojim prirodnim znamenitostima*, objavljenoj 1870. u izdanju Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Križevci su povezani s Hrvatskim planinarskim društvom (HPD-om) od njegova osnutka 1874. godine. Vukotinović je sudjelovao u osnivanju HPD-a, a među članovima utemeljiteljima bio je i Križevčanin Franjo Marković. Godine 1883. HPD-ov povjerenik bio je August Vichodil, profesor Višega gospodarskog i agronomskog učilišta u Križevcima. Godine 1900. podružnicu u Križevcima utemeljuje Fran Gundrum Oriovčanin.

Da je aktivnost podružnice u Križevcima bila vrlo dobra, vidimo iz reportaže koju je napisao Oton Kučera u povodu izleta na Kalnik. Evo kako je iskazao svoje divljenje toj planini:

I zaista na sjever i jug puca lijep i dalek vidik. Sa sjeverne se strane pod nama pružilo Ludbreško humlje, a dalje je Dravska nizina, a s južne strane najprije Križevačko, pa Sv. Petrovsko i Lonjsko humlje. Tko bi prebrojio sva sela i tornjeve, što ih oko vidi na sjevernoj strani čak tamo daleko u Međimurju, a južnoj sve do Bjelovara?

Poslije Prvoga svjetskog rata rad društva se obnavlja 1924. godine. HPD-ova podružnica »Kalnik« ponovno je osnovana 4. rujna 1924. Na osnivačkoj skupštini bilo je 18 članova, za predsjednika je izabran Josip Heršak, za tajnika Stanko Žagar, za blagajnika Žiga Klarić, a za odbornike Đuro Bičanić i Ivan Hitrec. Već sljedeće, 1925. godine broj članova povećao se na trideset pet. Na Glavnoj skupštini HPD-a 25. lipnja 1925. podružnicu »Kalnik« zastupao je Zlatko Prebeg, koji je bio delegat i sljedeće godine. Središnjica iz Zagreba moli ih da se pretplate na časopis *Hrvatski planinar*, da bi se broj članova povećavao te su 1927. bila 33 člana.

Aktivnost društva nastavila se te je u ožujku 1928. održano predavanje dr. Ive Horvata *Slike iz švicarskih Alpi*, koje je organizirao Ante Neimare-

Josip Schlosser

Ljudevit Farkaš
Vukotinović

Franjo Marković

Fran Gundrum Oriovčanin

Planinarski dom pod stijenom Velikog Kalnika

vić. Godine 1929. organiziran je izlet na Plitvička jezera, a 1930. na Triglav, dok se 1932. osniva sekcija za zimske sportove. Rad društva ponovno se razbujao 1934. kada se započelo s gradnjom planinarskog doma na Kalniku. U odboru za njegovu izgradnju bili su Zdenko Hirschel, Robert Pscherhof, Zvonko Šomek, Ivo Pomper i Branimir Detoni, a velike je zasluge imao i Lavoslav Hanžek, koji je bio ministar za *fizički odgoj*. Polaganje i posveta kamena temeljca održana je 6. i 7. listopada 1934. Prvi dan bilo je predviđeno predavanje i prikazivanje filma, a drugi dan izlet na Kalnik, misa na Kalniku te polaganje kamena temeljca. Predavanje je održao dr. Ante Cividini. Dom je građen prema nacrtima Stjepana Planića. Proslava otvorenja Planinarskog doma održana je 23. lipnja 1935. Bilo je mnogo uzvanika iz Zagreba.

Sljedećih desetak godina razvoj HPD-ove podružnice u Križevcima uspješno se nastavio. Redovna glavna skupština »Kalnika« održana je 29. veljače 1940., a u nedjelju 15. rujna 1940. održan je *Kalnički planinarski dan*. Zanimljivo je

da je na početku rata aktivnost bila na vrhuncu. To potvrđuju podaci da su 1941. planinarski dom na Kalniku posjetila 1884 posjetitelja, da je organizirano šest grupnih izleta i uređen okoliš oko doma. Očigledno je da je sve poslove vodio povjerenik Ivo Pomper. No, stanje se promijenilo 1942. kada je po naređenju ustaških vlasti planinarski dom ispražnjen, a stvari predane ustaškom logoru. Uskoro su u dom uspjeli nakratko ući partizani, no potjerala ih je crna legija Jure Francetića, koja je dodatno uništila dom.

Planinarsko društvo u Križevcima obnovljeno je 1948. pod nazivom PD »Križevci«. Osnivačka skupština održana je 18. lipnja 1948. u Gradskoj vijećnici. Za predsjednika je izabran dr. Rudolf Mađarević, za tajnika Dragutin Todorović, a za članove odbora Valentin Pečnjak, Ivan Pečnjak, Dragutin Zajec, Dragutin Wolf, Radovan Bogović i Branko Jagar. Novi predsjednik bio je Dragutin Wolf. Godišnja skupština održana je 26. siječnja 1950. Od 130 članova prisustvovalo joj je 57, a delegat iz Zagreba bio je Slavko Brezovečki. Done-

sena je odluka da PD »Kalnik« preuzme planinarski dom »Kalnik«, koji je tada pripadao Kotarskom trgovačkom društvu »Vratno«.

Društvo je imalo čak 228 članova. Dio članova putovao je te godine na Planicu. U planinarskom domu bilo je zaposleno dvoje ljudi: kuharica i domar. *Planinarski dan* nije se mogao održati jer su skup toga dana imali borci NOP-a. Donesena su Pravila PD-a »Križevci«, formirana je izletnička sekcija, osnovana putna blagajna, a 1951. organiziran je izlet na Tržić. Godine 1956. održana je skupština na kojoj se kritizira rad posluge u planinarskom domu i tvrdi da se tamo pijančuje. Za novog predsjednika izabran je Željko Kržek.

U povijesti PD-a »Kalnik« jedna od najplodnosnijih godina bila je 1957. U proljeće te godine održan je na Kalniku prvi slet mladih planinara Hrvatskog zagorja. Od tada Društvo organizira veći broj izleta u zemlji i inozemstvu i na taj način povećava svoju planinarsku aktivnost. Glavni zadatak bila je dogradnja i proširenje planinarskog doma na Kalniku. Upravni odbor činili su Rudolf Kahlina, Željko Kržek, Ivan Konfic, Anđela Šket, Ivan Gerl, Franjo Matejak, Ivan Jembrek, Kruno Lončar, Drago Zajec, Zdenka Bogović i Slavko Ščetarić. Projektant je opet bio Stjepan Planić. U obnovi doma pomogao je Planinarski savez Hrvatske. Stolarija je naručena u Obrtnoj školi u Križevcima. Uvedena je telefonska i električna mreža u domu. Markirani su putovi Križevci – Kalnik – Novi Marof, Kalnik – Peca, Kalnik – Vukovec i Kalnik – Stupe. Markacisti su bili Kruno Lončar, Tomica Matasović i Franjo Matejak.

Godine 1957. organiziran je i izlet na Klek i Bijeke stijene s 33 planinara te je održan skup

mladeži Varaždina, Novog Marofa, i Križevaca. Time je započelo omladinsko planinarstvo u Križevcima. Nagodinu su članovi »Kalnika« organizirali Slet planinara Hrvatskog zagorja te sudjelovali na Trećem sletu planinara Hrvatske i Drugom sletu planinara Slavonije. Dana 19. travnja 1959. organiziran je Partizanski marš na Kalnik s 300 sudionika, a u lipnju 1959. planinari »Kalnika« sudjeluju na Trećem sletu mladih planinara Hrvatskog zagorja. Broj članova društva je 224.

U sedmom desetljeću 20. stoljeća PD »Kalnik« organizirao je izlete na Klek, Kamenitovac, Grebengrad, Sljeme, Vršič, Bled, Mojstranu, Triglavsko jezero, Bohinj, Bijeke stijene, Ličku Plješivicu, Bjelolasicu, Petehovac, Platak, Grossglockner, Logarsku dolinu i Samoborsko gorje. Članovi redovito sudjeluju na sletovima planinara Hrvatskog zagorja, Hrvatske i Jugoslavije. Sedamdesetih godina osobito se razvila Sekcija za orijentacijsko trčanje te su postignuti odlični rezultati. U tome su se posebno istaknuli Lujo Konfic, Zvonko Bojko i Zlatko Pohl.

Križevačko društvo osnovalo je 1970. planinarsku obilaznicu *Put kalničkih partizana*, kao dvanaestu obilaznicu u Hrvatskoj, i dobilo zlatnu značku Hrvatskoga planinarskog saveza. Godine 1980. organizirana je ekspedicija izvan granica našega kontinenta – u Afriku, na Kilimanjaro, što je u to vrijeme bio velik planinarski pothvat; jedan od sudionika bio je današnji zamjenik predsjednika društva Lujo Konfic.

Za svoj rad Društvo je dobilo niz raznih priznanja, a najznačajnija su ona HPS-a i Planinarskog saveza Jugoslavije, koja je društvo dobilo četiri puta (1955., 1966., 1974. i 1990.). Treba istaknuti i da je 59 križevačkih planinara primilo razna priznanja HPS-a za društveni rad. Tijekom tih godina planinarski dom i njegov okoliš intenzivno su uređivani pa je tako uvedeno centralno grijanje i vodovod, a uređeno je i krovište doma. Dana 22. rujna 1974. proslavljeno je pedeset godina Društva, a u tom je povodu organiziran i slet planinara Hrvatskog zagorja. Iste su godine članovi sudjelovali na Kleku na proslavi stogodišnjice hrvatskog planinarstva.

PD »Kalnik« organiziralo je više puta škole za planinarski podmladak. Krajem sedamdesetih počeli su se održavati maskenbali, a članovi i dalje

Smjerokaz koji su na vrhu Vranilcu (643 m) postavili članovi PD-a »Kalnik«

vrlo aktivno sudjeluju na sletovima planinara. Osamdesetih je pak godina, u povodu Međunarodnoga dana žena, organiziran pohod *100 žena na Kalniku*. Društvo je vjerojatno najveći broj članova imalo 1985. – 362. Iz dopisa se vidi da je postojala vrlo snažna suradnja s planinarskim društvima iz Bosne i Hercegovine.

Među akcijama koje su obilježile devedesete godine prošlog stoljeća ističu se uspon na Mont Blanc 1994. i otvorenje poučne staze na Kalniku 1996. Stazu su uredili mr. Ivan Đuričić i dr. Đuro Rauš. Kao značajnu aktivnost još izdvajamo da je Društvo bilo glavni nositelj uređenja Rossijeva skloništa 16. – 18. lipnja 1989. u povodu proslave 20. obljetnice Velebitskoga planinarskog puta. Osmero članova »Kalnika« bilo je među prvim obilaznicima toga puta.

Sredinom 2009. Društvo je dobilo nov zamah pa se tako počelo s organizacijom većeg broja izleta. Nakon dvadeset godina ponovno smo dobili društvene prostorije, održavaju se redovita predavanja i sastanci, a broj članova se povećava. Nakon dugo vremena, 2010. je opet uspješno organizirana planinarska škola. Izletnička sekcija organizira

veći broj izleta, od čega četiri izleta autobusom. U njima sudjeluje i po više od 60 članova, a uvijek se traži i mjesto više. Prvi put je osnovana Povijesna sekcija društva, čiji je osnovni zadatak prikupljanje arhive društva i podataka iz povijesti društva radi pisanja povijesne monografije.

Danas na Kalniku postoji više od 130 uređenih penjačkih smjerova, po čemu je ta planina drugo najpoznatije i najatraktivnije penjalište u Hrvatskoj. Zahvaljujući članu Stjepanu Jembreku, dobrom duhu Kalnika, na toj je planini danas više od trideset uređenih staza, a njihova je ukupna duljina veća od 200 kilometara.

Društvo ima svoje prostorije, u kojima se utorkom redovito održavaju sastanci. Danas u Društvu djeluje sedam sekcija: izletnička (voditelj Alojz Cetl), s vodičkim pododsjekom, markacijska (voditelj Stjepan Jembrek), gospodarska (Dražen Zemun), kulturno-zabavna (Ivanka Prevarek i Štefica Wolf), povijesna (Hrvoje Miško), alpinistička (Alojz Cetl) i seniorska (Ivanka Prevarek). Predsjednik PD-a »Kalnik« je Zdravko Petrincec, a zamjenici su Lujo Konfic i Štefica Wolf. Tajnik društva je Hrvoje Miško.

Lujo Senderdi

Arhitekt, sportaš, planinar i promicatelj planinarskog turizma

Jasenska Kranjčević, Zagreb

Malo znamo o osobama koje su bile uključene u gradnju planinarskih domova, bilo da su sudjelovale u projektiranju ili u kontroli gradnje. Izgradnja planinarskih objekata zahtijeva mnogo truda i rada – treba nabaviti sredstva, osigurati zemljište, izraditi projektnu dokumentaciju, pribaviti i dopremiti građevni materijal, organizirati radnike, dopremiti za njih hranu i vodu, a uz to i nadzirati gradnju.

Jedan od pomalo zaboravljenih arhitekata i planinara jest Lujo Senderdi. Istaknuo se doprinosom izgradnji nekih od najvećih i najvažnijih planinarskih objekata HPD-a između dva svjetska rata. Rođen je 27. rujna 1901. u Samoboru kao šesto dijete kotarskog šumara

Ljudevita (Lajosa) Szentgyörgyija i Katarine pl. Antolković-Kalinsky. Osnovnu školu započeo je u Samoboru 1908., a završio u Zagrebu 1911./12. Srednju školu pohađao je u Zagrebu od 1913. do 1916. Na nagovor strica Johana Szentgyörgyija, generala K.u.K. vojske, upisao je vojnu akademiju u Marosvásárhelyju (nekad u Mađarskoj, danas Târgu Mureș u Rumunjskoj), ali je nije završio jer nije bio sklon vojnim znanostima. Uz financijsku pomoć sestre Zlate upisao je 1921. Tehničku visoku školu u Danzigu (Gdanjsku). Nakon odslušane dvije školske godine, 1923. prelazi na Kraljevsku tehničku visoku školu u Zagrebu, smjer »Arhitektura«. Diplomirao je 1926. Upoznao je i 1928. oženio Mariju Ciotti te s njom imao dva sina – Luju (rođ. 1930.) i Tomislava (rođ. 1934.).

Arhitektonski je posao Lujo Senderdi od 1927. do 1935. obavljao u projektnom uredu Ede Schöna, najviše s arhitektom Jurjem Denzlerom (Sljemenska kapelica!). Godine 1934./35. projektirao je vlastitu kuću na Šalati, zatim kuću u Vinkovićevoj 18 u Zagrebu, kuću za Tonku Mrkvić na Svibovcu 5 u Zagrebu te vilu Ciotti na Sušaku, Pećine 6 (godina 1932./33.).

U razdoblju od 1935. do 1945. radio je u Tehničkom odjelu Higijenskog zavoda Škole narodnoga zdravlja u Zagrebu. Bivio se projektiranjem i izvođenjem objekata sanitarne tehnike (kaptaža izvora, vodovoda, bunara, septičkih jama), gospodarskih zgrada, obnovom selâ, prosvjećivanjem seoskoga stanovništva itd. Terenski radovi uglavnom su se odnosili na područje Žumberka i Vukomeričkih gorica. Sudjelovao je u obnovi izgorjelog sela Brezovca Žumberačkog (1937./38.) koje je trebalo postati primjer planske obnove planinskog sela i izgradnje »pravog turističkog mjesta za planinare«. Zajedno s dr. Živkom Prebegom 1933. izradio je Osnovu za srednjoškolsko igralište u Klaićevoj ulici u Zagrebu. Nakon Drugoga svjetskog rata, 1945. – 1947., radio je u Ministarstvu građevina, gdje je angažiran na obnovi naselja u Dalmaciji, centrala

Schlosserov dom na Risnjaku

Split, koja je obuhvaćala područje od Šibenika do Neretve, uključujući i Dalmatinsku zagoru. Radio je na poslovima raspodjele tehničke pomoći dobivene od UNRRA-e. Od 1947./48. prebačen je na obnovu Bosne i Hercegovine, a teren je obuhvaćao jugoistočnu Bosnu. Bio je nadzorni inženjer za izgradnju stadiona »Koševo« u Sarajevu. U Zagreb se vratio 1949. i do 1956. je radio u projektnom poduzeću »Plan«. Bio je voditelj posebne tehničke grupe i postao glavni »normirac« za obračun projektnih usluga za cijelu Hrvatsku. Surađivao je sa svim tadašnjim arhitektima i jedan je od osnivača tadašnje zadruge »Arhitekt«. U razdoblju od 1957. do 1967. radio je u Narodnom odboru Grada Zagreba i u odjelu stambene izgradnje kao savjetnik za investicije i investicijske programe. Po sili zakona umirovljen je 1967. Umro je u Rijeci 13. listopada 1973.

Cijela se obitelj Senderdi aktivno bavila planinarenjem i često iz Zagreba odlazila u planine. Lujin brat Janko bio je aktivni planinar, a po struci vojni geodet, pukovnik i kartograf. Svoje je radove objavljivao u »Hrvatskom planinaru«, a M. Marković objavio je u »Našim planinama« njegov životopis (1959, str. 76).

Lujo Senderdi, kao arhitekt i istinski zaljubljenik u planine, aktivno se zalagao za razvoj planinarskog turizma u Hrvatskoj te sudjelovao zajedno s drugim inženjerima i arhitektima u radnim grupama planinarskog društva koje su se bavile organizacijom i provedbom izgradnje planinarskih domova. Ti su poslovi obuhvaćali odabir i osiguranje zemljišta, nabavku građevnog materijala i drugo. Bio je i član radne skupine za izgradnju Schlosserova doma na Risnjaku te Tomislavova doma na Medvednici.

U to vrijeme nije bilo neobično da su arhitekti i inženjeri aktivni članovi planinarskog društva. Tako su u izgradnju domova izravno i neizravno uključeni Stjepan Planić (projektant planinarskog doma na Kalniku 1934. i Tomislavova doma na Medvednici), Aleksander Freudenreich, August pl. Pisačić, Gjuro Pany i drugi. Nemojmo misliti da su arhitektonsko-građevinske prilike za izgradnju planinarskih domova bile lake i da su arhitekti imali na raspolaganju sve mogućnosti, baš naprotiv, jer osim odabira povoljne lokacije, bilo je potrebno osigurati znatna financijska sredstva, a doprema građevinskog materijala nije bila nimalo laka, kao ni

Lujo Senderdi

smještaj i prehrana radnika. Svi su ti arhitekti želeći pridonijeti razvoju planinarstva u Hrvatskoj često morali biti brzi u djelovanju i maštoviti u izvedbi.

Ideja izgradnje planinarskog doma na Risnjaku datira iz vremena prije Prvoga svjetskog rata. Prema projektu graditelja Stjepana Uršića izdana je 1913. građevna dozvola u Delnicama, ali su gradnju omela ratna događanja. No, između dva svjetska rata sazrela je nova ideja. Novi je projekt 1930. izradio aktivni planinar ing. Josip Neumann (brat poznatog arhitekta Zlatka Neumanna), a Lujo Senderdi aktivno se uključio u organizaciju gradnje. Kao i svaka gradnja, tako je i ova bila opterećena brojnim teškoćama. Dom je trebao biti katnica s potkrovljem. Kao građevni materijal za izgradnju doma korišteni su kamen i drvo. Dom je svečano otvoren 18. rujna 1932. Nakon tri godine korištenja, Senderdi je 1935. predložio da se dom obloži drvom jer kamen upija vodu, a predlagao je da se izgradi i staja radi opskrbe doma. Graditelj doma bio je Marko Vukelić.

Projekt za Tomislavov dom izradio je arhitekt Stjepan Planić, a u radnom odboru za izgradnju doma bili su Aleksandar Freudenreich i Lujo Senderdi. Projekt vodovoda i elektrifikacije izradio je ing. Dušan Zlokas. Izvedba je na temelju natječaja povjerena građevinskom poduzetniku Dragi Švabu. Novi je Tomislavov dom, umjesto staroga, trošnoga i drvenoga, trebao biti najljepši i najveći dom, na ponos svim planinarima. Osim kao odmaralište, dom se mogao koristiti i kao hotel i lječilište. Dom-hotel zamišljen je kao dvokatnica sa svim suvremenim komforom i restauracijom.

Tomislavov dom na Sljemenu dugo je bio jedna od glavnih preokupacija rada Hrvatskog planinarskog društva i Planinarskog saveza Hrvatske

Senderdi je u članku koji je objavljen u »Hrvatskom planinaru« istaknuo da novi planinarski dom treba pružiti razonodu, doživljaje i senzacije te da on nije samo mjesto za odmor. Zalagao se da funkcija doma bude trostruka: prehrana i piće, noćenje te odmor i razonoda.

U razdoblju 1926. – 1937. Lujo Senderdi aktivno se bavio sportom u HAŠK-u. Natjecao se u atletici, vaterpolu i skijaškom trčanju, a postigao je niz zapaženih rezultata, naročito u atletici (osvojio je pedesetak medalja).

Mnogo je ljudi tiho, požrtvovno i neprimjetno radilo na izgradnji planinarskih domova u Hrvatskoj. Lujo Senderdi, planinar i arhitekt, ugradio je velik dio svoje ljubavi za planine i veliko iskustvo u naše planinarske domove i zato ne treba zaboraviti njegovu ulogu u hrvatskom planinarstvu.

Izvori

- *** (1931) Početak gradnje planinarske kuće na Risnjaku, HP, Vol. XXVII, br. 10, str. 287-288
- *** (1932) Gradnja planinarske kuće H.P.D-a na Risnjaku, HP, Vol. XXVIII, br. 5, str. 157-158
- *** (1935) Izvještaj radnog odbora H.P.D. za gradnju Tomislavovog doma, HP, Vol. XXXI, br. 7-8, str. 248-251
- *** (1936) Sa sjednice Upravnog odbora H.P.D. matice, HP, Vol. XXXII, br. 1, str. 29
- CERAJ, S. (2010) Srednjoškolsko igralište u Zagrebu, u: Povijest hrvatskog sporta, god. 41, br. 153, str. 6-8
- NEUMANN, J. (1930) Planinarska kuća na Risnjaku, HP, Vol. XXVI, br. 8, str. 258-259
- NEUMANN, J. (1932) Planinarska kuća na Risnjaku, HP, Vol. XXVIII, br. 9, str. 278-282
- KAHLE, D. (2003) Stambene kuće Novoga građenja u sjevernim dijelovima Zagreba u razdoblju od 1928. do 1945. godine, Prostor, Arhitektonski fakultet, Zagreb, Vol. 11, br. 34, str. 167-173
- KRANJČEVIĆ, J. (2007) Graditeljska obnova izgorjeloga sela Brezovac Žumberački 1937./38., Prostor, Vol. 15, br. 34, str. 236-249
- PASARIĆ, J. (1932) Otvorenje planinarskog doma H.P.D-a na Risnjaku, HP, Vol. XXVIII, br. 10, str. 305-310
- SENĐERDI, L. (1935) Gradnja Tomislavovog doma na Medvednici, HP, Vol. XXXI, br. 4, str. 119-123
- SENĐERDI, L. (1938) Srednjoškolsko igralište u Klaićevoj ul. u Zagrebu, VPS časopis za vodnu, plinsku, sanitarnu i municipalnu tehniku, s prilogom za civilnu zaštitu, Vol. 10, br. 10, str. 522-532
- SENĐERDI, L. (1942) Nov izljev za male vodospreme, VPS časopis za vodnu, plinsku, sanitarnu i municipalnu tehniku, s prilogom za civilnu zaštitu, Vol. VIII, str. 50-56
- ŠTULHOFER, A; MURAJ, I (2003) Srednjoškolsko igralište u Zagrebu, Prostor, Vol. 11, br. 26, str. 125-135
- Privatna ostavština obitelji Senderdi.

Hofmanov put u Samoborskom gorju

Zdenko Kristijan, Samobor

U Samoborskom gorju markirano je mnogo planinarskih putova. Za većinu se njih ne zna kada su nastali, no za neke postoje zapisi i podaci o tome kada su prvi put markirani. Tako se za popularni Hofmanov put, koji vodi od Velikog dola prema Oštrcu, zna kada je probijen i markiran. Evo nekoliko riječi o njegovu nastanku te o inicijatoru njegove izgradnje, po kome je put i dobio ime.

Od planinarskog doma »Ivica Sudnik« na Velikom dolu Hofmanovim se putom za samo trideset minuta stiže do planinarskog doma »Željezničar« na Oštrcu. Druga se markirana staza za Oštrc odvaja na križanju udaljenom tri minute hoda od doma na Velikom dolu i vodi lijevo »preko livada«, te se spaja s putom koji iz središta Ruda vodi prema Oštrcu. Ta je varijanta poznata i kao »okolni« put

jer vodi rudarskom padinom oko Ptičjeg vrha. Kad su 1978. postavljeni prvi putokazi staza je prvo vodila livadom ispod koje su bili skijaški tereni Velikog dola. Danas staza vodi šumom, a vidik se pruža tek s nekoliko mjesta.

Onima kojima su poznate obje staze preporučujemo treću, nemarkiranu. Ta vodi od spomenutog križanja iznad planinarskog doma na Velikom dolu strmim travnatim grebenom na Ptičji vrh i dalje hrptom do doma na Oštrcu. Prvih nekoliko minuta uspona nema ugažene staze, no orijentacija nije teška.

Nastanak Hofmanova puta

Planinarska sekcija Fiskulturnog društva »Lokomotiva« (iz koje je 1950. nastalo Planinarsko društvo »Željezničar«) obnavljala je dom na Oštrcu od stude-

Hofmanov put

ZDENKO KRISTIJAN

Početak
Hofmanova
puta; desno put
za Šoićevu kuću

noga 1946. do listopada 1947. i otvorila ga 1. svibnja 1948. U to se vrijeme pješačilo cestom od kolodvora u Samoboru do 7 km udaljenih Ruda jer autobusne linije nije bilo, a dalje se išlo stazom uzbrdo do doma. Drugi pogodan prilaz vodio je od Samobora stazom preko Palačnika i Velikog dola, uz temelje zgarista nekadašnje »Ski-kuće«, Vilma Frančeski, članica HPD-a »Željezničar« iz Zagreba,

Putokazne ploče
na križanju
iznad pl. doma
»Ivica Sudnik«
na Velikom dolu

ZDENKO KRISTIJAN

spominje u Zborniku¹ da su tada od Velikog dola na Oštrcu prvo išli putom prema Šoićevoj kući i od vodovodne se pumpe uspinjali strmom stazom. Pumpa je i danas u maloj kućici uz izvor i od nje vodi cijev do rezervoara u domu na Oštrcu, a uključuje se po potrebi. Mještani Malog Lipovca nazivaju je »druga voda«.

Vilim Hoffmann, član planinarske sekcije »Lokomotive«, došao je za vrijeme obnove doma na Oštrcu² na zamisao da se prokopa nova staza od Velikog dola preko strme livade do doma na Oštrcu i na taj način put skрати za pola sata. Bilo je tu i otpora, naročito kod seljaka koji su kosili livadu i nisu dopuštali »sjeći« strminu. Stazu je trasirao sam Hoffmann, tada šezdesetogodišnjak.

Prema sjećanju Vjenceslava Jurića (rođ. 1923.), dugogodišnjeg člana HPD-a »Željezničar«, na dom su dolazili navečer nakon radne subote. Iz Zagreba do Samobora vozili su se »Samoborčekom«, usko-

1 »Prošlo je eto 40 godina...«, Zbornik PD »Željezničar« Zagreb 1950 – 1990, str. 50.

2 »Planinari željezničari preuzimaju dom na Oštrcu«, Zbornik HPD »Željezničar«, Zagreb 1950 – 2010, str. 69.

Križanje
na kraju
Hofmanova
puta

Članovi FD-a »Lokomotiva« nakon Drugog svjetskog rata uredili su putove do svog doma na Oštrcu. Dana 18. svibnja 1947. markirani su putovi Samobor – Palačnik – Veliki dol – Oštrc i Samobor – Rude – Oštrc. Završnu dionicu od Velikog dola do Oštrca po novoprobijenoj stazi markirali su Vjenceslav Jurić i Drago Mitak. Staza nije dobila službeno ime, ali se među planinarima uvrijelo ime »Hofmanov put«

tračnom željeznicom. Vilim Hoffmann, Vjenceslav Jurić, Drago Mitak i Antun Varović tri su nedjelje kopali stazu od Oštrca prema Velikom dolu. Drugi planinari pomagali su u nošenju iskopane zemlje, a među njima su bili i Vilma i Adolf (Dolfi) Frančeski. Put je prokopan za 15 dana, u travnju 1947., a agilni je Hoffmann radnim danima kopao sam, kako bi staza bila što prije gotova.

Prema Vilminu sjećanju, rad je bio težak. Svaku kantu iskopane zemlje planinari su nosili gore ili dolje te je odlagali u šumi, jer se livada kosila. U početku je to bila uska staza, a tek je poslije proširena.

Markiranje Hofmanova puta

Samoborski planinari su 1946. započeli s obnovom markacija. FK »Lokomotiva« svoje je prvo markiranje u Samoborskom gorju obavilo s devet članova. Dana 18.

svibnja 1947. markirani su putovi Samobor – Palačnik – Veliki dol – Oštrc i Samobor – Rude – Oštrc. Prva je oznaka bila na željezničkom kolodvoru u Samoboru. Do Ruda su markacije postavljane rijetko, uglavnom na križanjima cesta u Samoboru i dalje po cesti do Ruda. Od Ruda do doma na Oštrcu markacije su slijedile stazu, kao i od Samobora preko Palačnika do Velikog dola. Postavljane su okrugle markacije koje su bile nešto veće od današnjeg standarda. Završnu dionicu od Velikog dola do Oštrca po novoprobijenoj stazi markirali su Vjenceslav Jurić i Drago Mitak. Staza nije dobila službeno ime, ali se među planinarima uvrijelo ime »Hofmanov put«.

Vilim Hoffmann

Vilim Hoffmann bio je stolar. Rođen je u Austriji, no datum i mjesto njegova rođe-

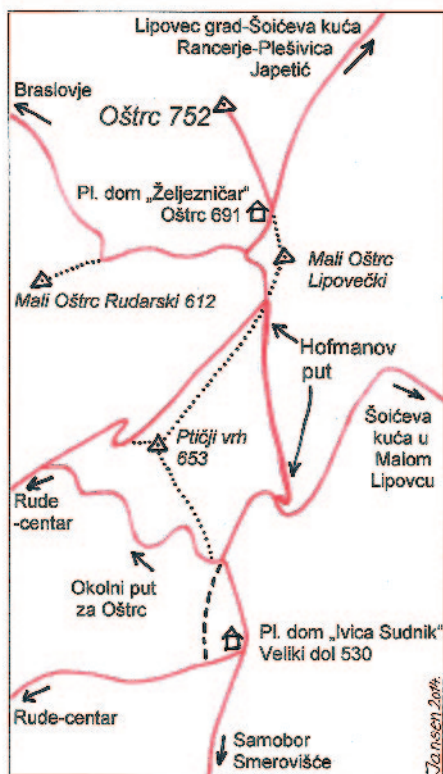
Osnivači podružnice Radničkog turističkog društva »Prijatelji prirode« u Zagrebu. Vilim Hoffmann sjedi u sredini

nja nisu poznati. Jedan je od osnivača društva »Prijatelj prirode« u Sarajevu 1905., čiji su članovi bili uglavnom željezničari³. Bosna i Hercegovina bila je tada pod austrougarskom upravom, a središnjica »Prijatelja prirode« bila je u Beču.⁴

U Željezničkoj radionici u Zagrebu osnovan je 1921. ogranak »Prijatelja prirode«. Poslije rata središnjica »Prijatelja prirode« bila je u Sarajevu, a u Zagrebu je 1924. osnovana njezina podružnica. Članovi su bili uglavnom radnici Željezničke radionice i pojedini službenici Direkcije željeznica u Zagrebu. Hoffmann se poslije rata preselio u Zagreb te bio jedan od osnivača podružnice i njezin prvi predsjednik⁵. Nakon zabrane rada Društva 1936. osnovana je 1938. Ra-pla-za (Radnička planinarska zajednica), u kojoj se između ostalih planinarski ističe i Vilim Hoffmann. Sudjelovao je i u izgradnji doma na Glavici na zapadnom dijelu Medvednice, koji je otvoren 1937.

Bavio se i markiranjem putova. Poslije rata, kao član Planinarske sekcije Fiskulturnog društva »Lokomotiva«, Hoffmann sudjeluje u obnovi doma na Glavici i Oštrcu te izgradnji staze Veliki dol – Oštrc.

Vjenceslav Jurić pamti Hoffmanna s mnogobrojnih planinarskih izleta od 1946. do 1948., uglavnom u Samoborskom gorju, na kojima je od njega, kao iskusnog planinara, mnogo naučio. Iako nije imao obitelj, Hoffmann je bio društven i komunikativan, dobar poznavatelj i skupljač bilja, te vegetarijanac. Imao je stolariju u Draškovićevoj ulici u Zagrebu i bio specijalist za popravak drvenih skija. Na cirkularu si je prepilio dlan desne ruke, ali uspjeli su ju zašiti u bolnici. Ostao je invalid, s četiri ukočena prsta, no i s takvom je rukom uspijevao kopati stazu. Sudjelovao je u otvaranju doma na Oštrcu. Već krajem te godine odselio se sestri u Beč i tamo umro 1949. ili koju godinu poslije.

3 »60 godina 'Prijatelja prirode' i 50 godina 'Glavice', brošura, Zagreb 1984.

4 RTD »Prijatelj prirode«, Željko Poljak: »Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva«, Libera Editio d. o. o., Zagreb, 2004., str. 116.

5 TD »Prijatelj prirode« – Podružnica u Zagrebu, »Planinarski kalendar 1925«, izdavač: HPD-ova podružnica »Sljeme« u Zagrebu, str. 25.

Skica Hofmanova puta

Opis Hofmanova puta

Hofmanov put samo je dio markiranog puta koji povezuje dva planinarska doma. Od planinarskog doma na Velikom dolu treba tri minute do križanja. Dalje širok put vodi ravno za Šoićevu kuću, a nakon pet minuta odvaja se ulijevo i uzbrdo uska staza, poznata kao Hofmanov put. Vodi strmom livadom iznad koje je Ptičji vrh (653 m), dok je podno nje put prema Šoićevoj kući. Izlazi na malo sedlo, gdje se spaja pet staza. Markirana staza lijevo vodi u središte Ruda, a srednja, nemarkirana, grebenom na Ptičji vrh.

Ravno vodi put do planinarskog doma »Željezničar« na Oštrcu, do kojeg se stiže za pet minuta, a desno nemarkirana, uska i strma staza grebenom na Mali Oštrc Lipovečki, kojom se do doma »Željezničar« stiže s gornje strane.

Hofmanov se put može proći za petnaestak minuta. Nije opasan jer je

staza uglavnom usječena u strmu padinu. Zimi, za visokog snijega koji klizi s padine Ptičjeg vrha i zna zatrpiti stazu, ili za poledice, treba rabiti dereze. Tada je bolje izbjegavati Hofmanov put i na Oštrc krenuti okolnim putem. Zabilježena su tri pada s Hofmanova puta pri kojima su planinari zadobili ozljede i kada je bila potrebna intervencija GSS-a, te jedan pad 1974., po snijegu, sa smrtnom posljedicom.

Pri usponu Hofmanovim putom na Oštrc zastanite jer se s njega pruža odličan vidik na Lipovečku dolinu, Lipovecgrad, Japetić, Šipački Breg i Slani Dol, a za bistra vremena vide se i Kamniške Alpe.

HPD »Željezničar« održava markirane prilaze prema svom domu na Oštrcu, a među njima i Hofmanov put – jedan od najduljih putova u hrvatskim planinama koji su prokopali planinari dobrovoljnim radom.

Vidik na
Samoborsko
gorje s
Hofmanova
puta

»Proklete« Prokletije

Damir Šantek, Zagreb

Rijetko koju državu na svijetu njezino ime opisuje tako točno i doslovno kao Crnu Goru. To je gorovita, brdovita, planinska zemlja s pet nacionalnih parkova. Njezini su izvorni stanovnici gorštaci navikli živjeti u ekstremnim uvjetima planina koje dosežu svoju najveću visinu na jugu, na granici s Albanijom, u nacionalnom parku »Prokletije«, s vrhom Zla Kolata (2534 m), te na sjeveru, u nacionalnom parku »Durmitor«, s najvišim vrhom Bobotovim kukom (2523 m).

Priroda se dodatno poigrala ovim prekrasnim krajolikom pa je u Durmitoru rijeka Tara usjekla kanjon dubok 1300 metara, što ga čini najdubljim u Europi i drugim po dubini na svijetu, odmah nakon Grand Canyona rijeke Colorada (SAD). Sve su te silne gore obrasle bogatim šumskim

pokrovom koji, naravno, nije crne nego zelene boje, no to se iz daljine čini gotovo istim. Nekad se u staroslavenskom jeziku naziv »crna gora« rabio za velike i guste gore te šumske prostore, i stvarno, Crna Gora je upravo takva, prava crna gora.

Naš planinarski cilj ovaj su put vrhovi Prokletija Zla i Dobra Kolata. Koliko god Crna Gora bila mala, vozeći se kroz cijelu zemlju do krajnjih vrhova što graniče s Albanijom, gotovo nevjerovatno, prolazim kroz tri izmiješana i vjerski diametralno suprotna svijeta. Kroz cijeli bokokotorski zaljev i Budvu prate nas stare katoličke crkvice, velebne crkve i impresivna katedrala u Kotoru. Dalje uz obalu, te u središnjoj Crnoj Gori, dominiraju u svom miru pravoslavni manastiri, dok se prema albanskoj granici sve više uzdižu minareti sve brojnijih džamija. I kako broj stanovnika kato-

ličke vjeroispovijesti iz godine u godinu opada, tako na istoku broj muslimana iz godine u godinu raste. Zanimljivo je da se u popisu stanovništva 1910. više od 50% stanovnika Perasta i okolnih naselja, Herceg Novoga, Dobrote, Kotor, Prčnja, Tivta i Budve, izjašnjavalo Hrvatima i katolicima. Danas taj broj nije veći od 10%. S druge se strane, u Plavu, koji se može smatrati i »vratima« Prokletija, danas više od 90% stanovnika izjašnjava muslimanima. Može se reći da se u nekoliko sati vožnje potpuno mijenja kulturološka i civilizacijska slika Crne Gore.

O Prokletijama dovoljno govori njihovo ime – Prokletije, baš kao što ime Crna Gora dobro opisuje tu zemlju. Prokletije su planinski masiv koji se proteže kroz Albaniju, Kosovo i Crnu Goru. Još ih zovu i Albanskim Alpama. Najviši je vrh toga planinskog masiva Jezerce (2694 m), a nalazi se u Albaniji. To je ujedno i najviši vrh Dinarida, ali tek sedmi po visini u Albaniji.

Neke su stvari vjerojatno sudbinski vezane. U nedjelju, kad je cijeli dan bio vedar, sunčan i čist, trebali smo se penjati na Zlu Kolatu. No kako sam dan prije u prilici potpuno neprimjerenoj svojim

godinama ozlijedio petu, uzeo sam dan odmora da se oporavim, a vremenska je prognoza ionako bila dobra. Proklet je bio uzrok ozljede, sama ozljeda i odluka da se penjemo dan poslije, iako u tom trenutku ništa nije nagovještavalo da će to toliko utjecati na daljnji razvoj događaja.

Ustajemo rano; nebo je lagano zastrto oblacima. Vozimo se polako lošim cestama iz Plava u Gusinje pa sve do Vušanja, gdje ostavljamo auto. Iz Vušanja krećemo putom koji je prije nekoliko dana počeo probijati bager. To je ustvari stari pastirski put koji bageri pretvaraju u kolni. Vjerojatno će se jednog dana, kada i ako se završi, moći prići vozilom bliže planini, što s obzirom na udaljenost i dužinu puta ne bi bilo loše jer bi omogućilo većem broju ljudi uvid u ovu divlju ljepotu. Ovako je za prilaz masivu trebalo oko pet kilometara hodati po cesti.

Svakim se korakom lagano uspinjemo i udaljavamo od civilizacije, a divlji se kameni vrhovi čine sve bližima i bližima. Nakon nekog vremena prestaje grubo zadiranje u okoliš i put postaje opet ono što je bio stotinama godina – uzak pastirski put. S lijeve i desne strane otvaraju se pašnjaci na

kojima pasu krave i konji. Polja su u davna vremena ograđivana kamenim zidovima, a danas granjem i bodljikavom žicom. Prolazimo pored posljednjih ostataka civilizacije, dvije osamljene, vjerojatno napuštene kamene kuće s krovom na četiri vode i nekoliko grobova u dvorištu. Nakon toga put ulazi u šumu. Lagano se uspinjemo, koraci su nam brzi i čvrsti premda često zastajemo radi fotografiranja. Kroz šumu nas stalno prati žuborenje vode koja se s vrhova planina i izvora klokoćući slijeva u dolinu. Njezin žubor kao da zove na predah, umivanje i osvježanje. Pijemo je kao da nismo pili danima. Iz poluhlada šume izlazimo na osunčanu, cvijećem prekrivenu livadu na kojoj bezbrižno pasu ovce i zvone zvonima vezanim oko vrata. Pastir s velikim štapom sjedi u hladu na velikom kamenu. Na kraju livade nalaze se ostaci nekog starog katuna. Na jednom proplanku iznad katuna u pravoj gorskoj idili imamo prvu stanku za jelo. Iznad planinskih vrhova polako se počinju nakupljati oblaci.

Put pred nama postupno postaje kamenjar. Staza prestaje biti staza i počinje skakanje s kamena na kamen. Sve više ulazimo u dubinu Prokletija i sve smo bliže visokim stijenama oko nas. Odjednom se spusti lagana kišica, tek toliko da smoči kamenje, pa prestane. Prolazimo pored Ledene špilje iz koje izvire hladan zrak. Oblaci postaju sve gušći, tamniji i teži. Vjetar jača. Sve smo sporiji i sporiji. Neke obuzima umor, neke pomalo i strah. Postupno se

rađa i sumnja. Pojavljuju se snježišta. Kad su na ravnom, prelazimo ih, a kad su strma pokušavamo ih zaobilaziti. To često nije lako po terenu i »stazama« koje to zapravo nisu, unatoč tome što su cijelim putem dobro markirane, osim samih vršnih uspona s prijevoja na Dobru i Zlu Kolatu.

Na jednoj strmini okovanoj snijegom moje manje iskusno, ali mudrije društvo odustaje jer je vrh iznad nas nestao u olujnim oblacima, a pri silnim zaobilaženjima snježišta moralo se penjati po stijenama koje se lome pod rukama. Kratak dogovor. Ostavljam im hranu, sav višak opreme i nastavljam sam. Gubim neplanirano mnogo vremena. Sve je strmije. Vjetar šiba svom snagom stvarajući neugodu. U širokim se zavojima uspinjem u stijenu. Puta već odavno nema. Vjetar me ljulja, pri nespretnim koracima izbacuje iz težišta, no sedlo između dvije Kolate sve je bliže. Preko njega se slijevaju sumorni oblaci nošeni vjetrom, sve brže i brže. Sve je hladnije. Na sedlu se na jednom kamenu nazire strelica i natpis Kolata e Mirë. Dvadesetak metara dalje, na drugom kamenu strelica i natpis Kolata e Keqe. Čvrsto se držim za štapove i pri svakom udaru vjetra pokušavam se uvući kao kornjača sam u sebe.

Više nema markacija ili ih ja ne vidim jer je vidljivost ograničena na metar-dva. No, u jednom trenutku kao da je zasjala božja zraka, otvara se pogled prema Albaniji i Ravnoj Kolati (2556 m). Nažalost, taj je trenutak bio samo kratka naznaka kako bi bilo lijepo ove vrhove posjetiti po nekom drugačijem vremenu. Okrećem se prema Zloj Kolati. Otvorila se preda mnom, no između nas se nalazi široka traka snijega. Zla kob negdje čuči i onemogućava uspon na Zlu Kolatu. Pokušavam naći prolaz. Nema ga. Desno provalija. Lijevo dolac. Pokušavam preko snijega, no bez dereza i cepina ne ide. Vjetar tutnji. Osjećam se kao krpena lutka na vjetru. Ne znam jesam li više ljutit ili tužan. Ljutit na slabu pripremu, na samog sebe, na mnogo uludo izgubljenog vremena, na nedostatak opreme, na vrijeme... Tolik put i muka, a potpuno sam nemoćan pred planinom.

Okrećem se Dobroj Kolati. Hoće li Dobra, tek šest metara niža, biti toliko dobra kao što je Zla bila zla? Penjem se praktički napamet, vidim tek nešto malo ispred sebe. Vjetar nasmiljeno šiba i držim se za svaki kamen kao brod za sidro u naletu velikih valova. Pri jačim udarima

priljubljujem se uz kamenje kraj kojega prolazim, bez naznake bilo kakve zavjetrine. Idem prema vrhu, barem tako mislim, no svakako se polagano uspinjem. Stalno sam pogrbljen kako bih umanjio površinu tijela izloženu vjetru. Uokolo su velike strmine koje ne vidim, ali osjećam. Prisjećam se priče o pogibiji dvoje čeških planinara, oca i sina, 2012. godine, i drugih nesreća kojima su me jučer »hrabрили« konobari u Komnenovom Eko selu. »Gdje ćeš? Meni nešto tako glupo ne bi nikad palo na pamet. Da se penjem gore u Prokletije? Sjedi, ispeći ćemo janjetinu ispod saća, popiti par dunja i piva i u miru gledati Plavsko jezero.« Gdje mi je bila pamet? Gotovo da sam osjetio miris pečene janjetine u hladnom vjetru Prokletija, ali ostalo je još malo do vrha.

Trzam se iz snatrenja i evo me. Nemam više kamo. To mora da je vrh. Vadim fotoaparatuslikam. Ovakvu sam sliku mogao napraviti i na savskom nasipu u Zagrebu za vrijeme guste magle. Moj izbezumljen lik u sivilu oblaka. Rukom lupam kamen na vrhu kao u igri skrivača. »Pik spas za mene.« Trebat će mi taj spas.

Polako se spuštam. Jedva pronalazim ostavljene štapove na prijevoju i započinjem dugotrajno spuštanje. Počinje kiša. Najprije lagana, pa sve jača i jača. Pokušavam se zaštititi koliko je moguće,

ali vjetar i kiša u ovom trenutku nisu dobitna kombinacija, prije će biti – prokleta. Sklisko je i strmo, a koraci su sve teži i teži. Grmi i sijeća, a kiša se pretvara u »filmski« pljusak koji nikako da stane. Glave zabite prema dolje, spuštam se polako pazeći kamo stajem. Ne znam je li »ljepše« hodati po kamenju, blatu ili raskvašenom snijegu.

Stižem do Ledene špilje gdje me zabrinuto čeka ostatak ekipe. Nakon kratkog odmora nastavljamo dug put do civilizacije. Metar po metar, korak po korak, kamen po kamen, kap po kap... sva ona divna mjesta s početka priče pružaju posve drugu sliku. Sve je manje ljepote u njima, pretvaraju se u postaje križnog puta na putu prema autu. Konačno, evo i ceste. Međutim, cipele koje su potpuno isprane, mokre izvana i iznutra, kao i cijelo tijelo, u jednom se trenutku potpuno utapaju u kaljuži i postaju blatnjave bakandže. Cesta je »izgrađena« od žitkoga, ljepljivog blata i jedina je dobra stvar u tome što više ne treba paziti na svaki korak, koji je ionako težak i trom.

Auto se ukazuje kao svemirski brod astronautima prije povratka na planetu Zemlju, nakon prijeđena 22 kilometra i trinaest i pol sati hoda, od čega barem pet sati po jakom pljuskus. Presvlačenje, pljaskavica u Gusinju i laka noć u Plavu.

Kratak izlet

Hrvoje Zrnčić, Zagreb

Nedjelja je, 14. prosinca 2014. Meteorološki, zima traje već dva tjedna, a kalendarski, do zime treba još jedan. Na nebu je mnogo oblaka koje je južina dogurala do Medvednice. Temperatura je iznad višegodišnjega mjesečnog prosjeka i veoma je ugodna za uzlaz.

Noge su same vodile Bikčevićevom stazom do Njivica i zatim preko izvora Gornjeg Mrzljaka do planinarskoga doma »Runolist«. Na tom bi putu bio grijeh ne posjetiti Šumarov grob. Mjesto je to posebne ljepote i ugođaja pa nije čudno što je šumar Albin Leustek želio biti tamo sahranjen. Želja mu se nije ispunila, ali naziv je ipak ostao.

Nastavljajući put i razmišljajući kako Medvednica krije više mjesta posebne ljepote i ugođaja, uz put primijetim cvijet šumske jagode. Pogledam bolje – stvarno je cvijet i to ne jedan. A zatim ugledah i zametnute, još uvijek zelene, jagode. Sljedeći trenutak ugledam i jednu zrelu jagodu. Teško mi je bilo povjerovati, a onda ugledah još jednu zrelu, pa još jednu. Pred očima mi paralelno promiču podatci: sredina prosinca, oko 820 m

Prosinački ugođaj na Medvednici

nadmorske visine, snijeg i hladnoća nekoliko puta do tada. Nisam izdržao ne provjeriti što kaže moje nepce. Zrele su jagode imale i sladora i okusa, doduše ne u onoj mjeri kao u punoj sezoni, ali ipak nije bilo sumnje ni u slador ni u okus.

Najljepši planinski vidikovac u Hrvatskoj

Darko Grundler, Zagreb

Siguran sam da ste pročitavši naslov sa znatiželjom požurili saznati koji je to najljepši planinski vidikovac u Hrvatskoj. Tko se to i prema kojim kriterijima usudi proglasiti neki vidikovac najljepšim? E, pa stvar je vrlo jednostavna. Koliko je autoru ovoga članka poznato, to je jedini hrvatski vrh na kojem piše da je upravo to najljepši hrvatski vidikovac. Riječ je o vrhu Lović brda gdje stoji ploča na kojoj piše »Tko nije bio na Loviću Prekriškom taj se nije nagledao hrvatske ljepote«. Natpis je preuzet iz knjige »Putne uspomene« Davorina Trstenjaka.

Kako piše na internetskim stranicama grada Hrvatske Kostajnice, Trstenjak je bio istaknut pedagog, pisac, borac za učiteljska prava, začet-

nik prosvjetnih i gospodarskih akcija, izvrstan govornik i predavač. Rođen je 8. studenoga 1848. u Krčevini u Sloveniji. Godine 1871. završava Učiteljsku školu u Zagrebu, gdje radi kao učitelj do 1872. Za vrijeme službovanja u Karlovcu družio se s poznatim hrvatskim piscima Antom Kovačićem i Dragojлом Jarnević, s kojima je i razmjenjivao pisma. Godine 1889. Trstenjak je premješten u Kostajnicu. Njegov boravak u Kostajnici ostavio je u sjećanjima i srcima Kostajničana dubok trag. Sa svojim je učenicima 1892. počeo krčiti šikaru, uređivati šetnicu i saditi drveće uz obronke Djeda. Trstenjak i marljivi učenici uspjeli su u Kostajničana probuditi ekološku svijest pa se toj akciji priključuje i znatan broj građana.

DARKO GRUNDLER

BRANKO IVANČIĆ

Vinogradi sežu do samoga vrha Lovića

No, vratimo se mi vrhu Lović brda. Cjepidlake će prigovoriti da je Trstenjakova izjava tek neizravna potvrda o najljepšem hrvatskom vidikovcu i da spomenuta ploča nije na samom

vrhu već je od njega udaljena stotinjak metara. Prigovoriti će i da Trstenjak zasigurno nije bio na svim hrvatskim vidikovcima pa ne može proglasiti najljepšim baš vrh Lović brda. Sve je to točno, ali moram stati u Trstenjakovu obranu. Nakon više od četrdeset godina planinarenja i obilaska nebrojenih hrvatskih vrhova, potpuno razumijem što je Trstenjaka ponukalo da napiše čuvenu rečenicu. Pogled s vrha nevisokog Lović brda (475 m) doista je očaravajući. Prije nego što stanete na njega teško ćete povjerovati da vrh niži od petsto metara može imati tako dojmljiv vidik. Neću ga opisivati. Ljubitelji prirode doći će na Lović brdo, a ostali ovo ionako neće pročitati. Na vrhu je ugodno odmorište u hladu i velika kapela sv. Križa.

Lović Prekriški nalazi se u jugozapadnom dijelu Žumberka. To je osamljen vrh udaljen malo više od 6 km zračne linije od Ozlja (sjevero-sjeverozapadno) i malo manje od 6 km zračne linije od Kamanja (sjeveroistočno). Na vrh ne vode markirani putovi, a pogodni su prilazi iz Ozlja, Kamanja i Krašića. Iz Kamanja je uzlaz kraći, a iz Ozlja ljepši. Putom iz

Vidik s Lovića prema vrhovima Žumberačke gore

DARKO GRUNDLER

Krašića nisam prošao pa ga ne mogu komentirati. Najbolje je napraviti kružnu turu: krenuti iz Ozlja, a vratiti se u Kamanje. Orijentacija je zahvaljujući otvorenim vidicima i jasnim orijentirima laka. Put uglavnom vodi asfaltiranim ili dobrim makadamskim cestama. Šumskim putom potrebno je proći samo mjestimično, i to ako se želi skratiti put od Škaljevice do Careve Drage i od vrha do Gornjeg Lovića.

Posjet Loviću prilika je da putem upoznate još neke kulturne i prirodne ljepote ozaljskoga kraja: stari grad Ozalj, munjaru u Ozlju, spilju Vrlovku u Kamanju, brojne crkve, kapele i raspela, prelijepu Kupu, primjerke stare izvorne arhitekture i još mnogo toga. Lijep vidik ne pruža se samo s vrha nego i većim dijelom puta. Lović brdo nalazi se unutar granica Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje, što govori o njegovoj prirodnoj i kulturnoj važnosti. Na vrh se može doći i automobilom, ali time ćete uvelike umanjiti užitak obilaska toga lijepoga kraja.

Lović brdo već je opisano u Hrvatskom planinaru (Vladimir Jagarić: »Lović brdo«, HP 2, 1999, str. 38-40) i tom lijepom članku ne treba ništa

dodati. O Loviću možete pročitati i u članku Alana Čaplara »U zagrljaju karlovačkog Pokuplja« (Četiri izleta na četiri brijega i četiri rijeke, HP 9, 1999, str. 241-244). Članci su dostupni i u digitaliziranoj bibliografiji »Hrvatskog planinara«, kojoj možete pristupiti putem internetske stranice Hrvatskoga planinarskog saveza. Lović i vivodinski kraj opisani su i u »Planinarskom vodiču po Hrvatskoj« Alana Čaplara.

Posjet Ozlju - lijepa dopuna izletu na Lović

VRH

Zir (850 m)

Zir je osamljeno brdo sa stjenovitim vrhom u sredini Ličkog polja. Gledan s autoceste Zagreb – Split, željezničke pruge ili s Ličkog polja, djeluje vrlo zanimljivo jer se čini da je nekim čudom to brdo izraslo usred ravnice. Zahvaljujući osamljenom položaju, s vrha se pruža jedan od najimpresivnijih vidika na Velebit u gotovo cijeloj njegovoj dužini.

Koordinate: N 44° 25' 48.7" E 15° 36' 51.5"

Žig je uzidan u vršnu stijenu

Prilaz: Trkulje – Zir 1.30 h

Jedini markirani pristup na Zir počinje na cesti pokraj zaselka Trkulje. S izlaza Gornja Ploča treba nastaviti 1 km do prvog silaska s te (brze) ceste i skrenuti desno. Oko 100 metara nakon skretanja s brze ceste treba ponovno skrenuti desno na makadamski put koji vodi u smjeru Zira i dolazi na križanje gdje se odvaja seoski put prema Trkuljama. Markacija počinje u Trkuljama, Oko 10' iza kuća ostavlja širi put i nastavlja blagim usponom preko livada i kroz šumarak do golemog špiljskog otvora uz stazu. Lijevo od špilje kroz šumu se stiže do hrpta i otvorenijeg terena s lijepim vidicima. Hrptom se markacija uspinje do prijevoja pod samom glavom, a zatim strmim usponom do vrha, potkraj kroz stijenu.

Zemljovid: Zir nije obuhvaćen nijednim planinarskim zemljovidom

Kontrolna točka: Hrvatska planinarska obilaznica, Lički gorski biseri

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Koprivnički planinarski put

Tip obilaznice:

vezna linijska

Godina osnivanja:

1976.

Minimalno vrijeme

obilaska: 8-9 h

Broj KT-a:

KT: Planinarska kuća

»Rudi Jurić«, Črna gora,
Podravska klet, visinska
točka Bilo, Stankov vrh,
Glogovac

Uvjet za priznanje:

Obilazak svih KT-a

Upravlja: HPD Bilo,
Koprivnica

Informacije: Ivica Kušek

091/25-10-571

Koprivnički planinarski put (KPP) uspostavio je i 7. 11. 1976. otvorio HPD »Bilo« iz Koprivnice. Put je osnovan s namjerom da se planinarima i drugim ljubiteljima predstave zanimljivosti koprivničkog kraja, odnosno obronaka Kalnika i Bilogore. KPP započinje na posljednjim sjeveroistočnim padinama Kalnika, kod planinarske kuće »Rudi Jurić« (KT 1, 295 m), a završava u bivšem rudarskom naselju Glogovcu. Put je označen uobičajenim planinarskim oznakama, uz dodatak velikog slova K. Dokaz o prijednom putu su otisci žigova ili fotografije na 6 kontrolnih točaka. Dnevnik KPP-a nabavlja se kod HPD-a »Bilo«. Osim uobičajenih podataka i mjesta namijenjenih za otiske žigova na kontrolnim točkama, iz dnevnika se mogu saznati zanimljive pojedinosti o povijesti grada Koprivnice i najpopularnijim izletničkim mjestima u okolici. Obilazak KPP-a vremenski nije ograničen i može se započeti s bilo koje ishodišne točke. Najviša točka na putu je Stankov vrh (309 m), najviši vrh Bilogore, koji je ujedno i kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice. Prosječno vrijeme potrebno za obilazak Koprivničkog planinarskog puta je 8-9 sati, a dužina puta je oko 20 km.

Stankov vrh, najviši vrh Bilogore

PLANINARSKA KUĆA

Planinarsko sklonište Ivine vodice (1250 m)

Planinarsko sklonište Ivine vodice je zidana prizemnica s jednom prostorijom i drvenim tavanom. U blizini kuće je cisterna s pitkom vodom. Svojem položajem na pola puta između Paklenice i Svetog brda te pogodnim smještajem uz vodu i šumu, sklonište služi kao pogodno mjesto za predah, opskrbu vodom ili noćenje pri usponu na najviše velebitske vrhove. Za noćenje treba ponijeti podložak i vreću za spavanje.

INFO

Otvoreno: stalno

Opskrbljeno: neopskrbljeno

Mjesta za noćenje: 12

Upravlja: PD Babunj, Bibinje

Informacije:

Marin Jukić 091/11-22-440;

Stjepan Gverić 091/45-23-340,

023/301-636

Prilaz vozilom: nema
prilazne ceste

www.pdkrndija.hr

PD »Krndija« iz Našice predstavlja se na webu obiljem raznovrsnih podataka i slika. Sadržaji na društvenoj web-stranici organizirani su u više kategorija (Obavijesti, O nama, Plan izleta, Obilaznice, Prošli izleti, Galerije, Zanimljivosti), a vrijedi istaknuti da web osim praktičnih informacija o aktualnim akcijama našičkih planinara nudi i edukativne članke o opremi, sigurnosti u planinama i drugim temama, kao i zanimljivostima Krndije. Planinarima koji planiraju izlet na Krndiju preporučujemo informacije o trima obilaznicama PD-a »Krndija« na toj gori.

www.pdkrndija.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Počeci sportskog penjanja u Hrvatskoj

Sportsko penjanje – nova sportska disciplina, koja se munjevitom brzinom počela razvijati 1985. u svijetu, istodobno se počela razvijati i u Hrvatskoj. Samo godinu dana nakon prvoga sportsko-penjačkog natjecanja održanog u Bardonecchiji (Italija), koje se smatra rođendanom novoga sporta, članovi AO PD-a »Mosor« organizirali su 4. – 6. travnja 1986. natjecanje na stijeni Marjana u Splitu. Bilo je to četvrto takvo natjecanje u svijetu. Glavni pokretači toga sporta u Hrvatskoj bili su splitski penjači Ivica Piljić i Ivica Matković. Ivica Piljić 1986. predstavljao je bivšu Jugoslaviju na osnivačkom sastanku svjetske penjačke organizacije, a 1988. postao sudac na penjačkim natjecanjima i predsjednik međunarodnog žirija. Iste godine tadašnji PSJ povjerio je penjačima iz Hrvatske i Slovenije osnivanje Jugoslavenske sportsko-penjačke komisije (JUSPEK). Osnovana je 24. studenoga 1988. u Zagrebu.

Već prva natjecanja u sportskom penjanju privukla su veliku pozornost domaće publike. Zahvaljujući alpinistima koji su početkom 1989. popravljali srušeni strop u dvorani u

ivica Matković i Ivica Piljić u smjeru Kolibri na Marjanu 1985.

Domu sportova u Zagrebu i nagovorili upravu Doma da im dozvoli izgradnju umjetne stijene, ona je sagrađena kao prva takve vrste u ovom dijelu Europe i predana na upravljanje sportskim penjačima. Tako je 25. – 26. ožujka 1989. na umjetnoj stijeni u Domu sportova u Zagrebu održan Art Rock 89, prvo dvoransko prvenstvo tadašnje Jugoslavije, a iduće godine Art Rock 90, prvi Yu-kup. Nakon raspada Jugoslavije, prvo službeno prvenstvo Hrvatske održano je 10. ožujka 1991. u Maloj dvorani Doma sportova u Zagrebu. Prvo je mjesto osvojio Boris Čuić iz Zagreba, a među ženama Ana Marija Jelovečki.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

5. 3. 1936. prva alpinistička škola u Hrvatskoj s 50 polaznika pod vodstvom Marijana Čubelića

19. 3. 1967. Glavni odbor PSH usvojio prvi Pravilnik o dodjeli priznanja

24. 3. 1999. na Internetu postavljena web stranica Hrvatskog planinarskog saveza

27. 3. 1954. Većeslav Holjavec izabran je za predsjednika PSH i ostao je na toj dužnosti do 1967. godine

27. 3. 2010. u KD »Vatroslav Lisinski« u Zagrebu svečano obilježena 60. obljetnica Hrvatske gorske službe spašavanja

27. 3. 1939. PD »Jankovac« iz Osijeka dobio na 99 godina zemljište na Jankovcu

28. 3. 1887. princ Rudolf Habsburški popeo se na Osorščicu na otoku Lošinju

29. 3. 1944. održana zadnja redovna skupština HPD-a

Željko Poljak i Alan Čaplar: »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika« – raskošna povijesna fotomonografija na 424 stranice

Nova knjiga Hrvatskoga planinarskog saveza, izišla iz tiska koncem prošle godine u povodu proslave 140. godišnjice organiziranoga hrvatskog planinarstva, po mnogočemu je posebna. Za razliku od dosadašnjih jubilarnih knjiga, koje su golemom količinom povijesnih podataka bile svojevrsni arhivi podataka, gotovo enciklopedijskog karaktera, nova knjiga treba planinarima služiti više za ugodno prelistavanje i animaciju nego za proučavanje bogate planinarske faktografije. To joj je istovremeno i prednost i nedostatak – ovisno o tome što čitatelj od nje očekuje. Mali pogled unatrag! U prvoj takvoj monografiji, Spomenici HPD-a tiskanoj prije 130 godina, zabilježeni su vrijedni podatci o početcima organiziranog planinarstva u Hrvatskoj. Prigodom 100. obljetnice izdana je omašna knjiga »Hrvatsko planinarstvo«, a 30 godina poslije nije još veća – »Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva«, obje s težištem na sistematiziranoj faktografiji. Tome nizu treba pribrojiti i monografije koje su tiskala pojedina planinarska društva, predstavljajući svoja najveća ostvarenja.

Vođeni mišlju da slika govori više od riječi, u prigodi 140. obljetnice hrvatskog planinarstva, autori su pokušali u tisuću slika ispriopovijedati priču o razvitku i dosezima hrvatskog planinarstva. No, kako je planinarska djelatnost toliko raznovrsna i bogata da bi svaka specijalnost zaslužila knjigu poput ove, i premda je knjiga znatno premašila tisuću slika i zadanih 300 stranica (ima ih 424), ne može se očekivati da bude sveobuhvatna. Ona je tek poput velikog mozaika sastavljenog od niza sličica.

Za razliku od dosadašnjih knjiga, ova je cijela tiskana u boji, i po tome je tehnološki iskorak i ustupak ukusu nove, digitalizirane generacije, koja veliku važnost pridaje dizajnu. Pa ipak, premda je knjiga slikama i tekstem nastojala sustavno obuhvatiti sve planinarske djelatnosti i dotaknuti sva veća mjesta, društva, događaje, osobe i ostvarenja, to jednostavno nije bilo moguće. Razloga je više. Najčešći je razlog taj što neki važni događaji nisu fotografski zabilježeni, katkad slike nisu bile tehnički dovoljno kvalitetne, a katkad autorima i urednicima nisu bile dostupne odgovarajuće fotografije i dokumenti. Prije izdavanja knjige pozvani su na stranicama ovog časopisa planinari i udruge da pomognu u prikupljanju građe. U impresumu su sadržana imena svih onih koji su se odazvali pozivu i svojim fotografijama ili podacima dali doprinos ovoj velikoj knjizi.

Autori u predgovoru skromno priznaju da im namjera i nije bila dati cjelovit historiografski pregled, već »istrgnuti iz zaborava mnoge stare slike

koje bi se protokom vremena lako zagubile«. Htjeli su i planinarskim školama ponuditi slikovnu građu koja može nastavu učiniti mnogo zanimljivijom od suhoparnog nabiranja podataka.

Zanimljivo je zabilježiti kako su autori, obojica iskusni planinarski pisci, stvarali ovu knjigu. Osnovu za rad predstavljala je prije nekoliko godina digitalizirana knjižnica časopisa »Hrvatski planinar« s više od 30.000 stranica i dobro organizirana digitalna fototeka autora u kojoj je sačuvano nekoliko desetaka tisuća kvalitetnih slika. Stoga izbor slika nije bio jednostavan. Naposljetku je uvršteno čak 1586 slika – dakle, mnogo više nego što sugerira naslov knjige. Suočivši se s prebačajem većim od 50 posto, izdavač je postupio nadasve plemenito – prihvatio ga je i financijski »podmetnuo leđa«, te smo tako dobili »knjižurinu« tešku gotovo dva kilograma. To je dosad najopsežnija monografija o povijesti (i u povijesti) hrvatskog planinarstva.

Sadržaj je organiziran u 25 poglavlja. Prva su četiri povijesna, slijedi regionalni prikaz planinarske organizacije, a zatim pojedine specijalizirane planinarske djelatnosti, počevši od velikih manifestacija, alpinizma, speleologije, gorske službe spašavanja pa do planinarske

publicistike i čuvanja povijesne građe. Nije bilo jednostavno postići ujednačenost poglavlja o specijaliziranim djelatnostima pa se ona razlikuju po obujmu i stilu, što je umnogome ovisilo o suradnicima koji su ponudili gradivo.

Općenito se može reći da slike u knjizi nisu služile ilustriranju teksta, nego obratno: raspoložive su slike uvjetovale tekst ili, drugim riječima, tekst je na neki način proširen potpisom slika. Onim čitateljima koji cijene sustavno objedinjene povijesne podatke namijenjena je velika kronika u drugom dijelu knjige na više od 40 stranica, s oko 1400 povijesnih događaja, koja se u takvom obliku objavljuje prvi put u 140 godina. Napokon, onima koji će nakon listanja poželjeti sređene statističke podatke namijenjeni su tablični prikazi na posljednjih 40 stranica. Tu će naći, primjerice, redoslijed osnivanja udruga, planinarske kuće i obilaznice, popis planinara s najvišim priznanjima, popise ekspedicija, najdubljih jama, najdužih spilja itd. Upotrebljivost

knjige i snalaženje čitatelju će znatno olakšati kazalo imena i pojmova na 16 stranica, s oko 2500 jedinica.

Vrijedi na kraju istaknuti da su knjigu stvarala dvojica autora različitih generacija (razdvaja ih više od pola stoljeća dobne razlike!), gotovo simbolično povezujući svojim djelom prošlost i sadašnjost planinarstva. Kompromisnim su rješenjima uspjeli premostiti tu međugeneracijsku razliku; složeno su i zajednički radili na tom vrlo zahtjevnom zadatku te ga uspješno završili u rekordno kratkom vremenu.

Nema sumnje da će ova raskošna knjiga čitateljima dočarati sve ono što im planinarstvo može pružiti, da će je često i sa zanimanjem listati te da će u njoj naći mnogo zanimljivih podataka.

Format knjige je 20×27 cm, tiskana je u boji, ima 424 stranice i tvrde korice sa slikama Kleka i Risnjaka, a može se nabaviti u Hrvatskom planinarskom savezu (hps@hps.hr) po cijeni od 200 kuna.

Darko Grundler

Krešimir Milas: Alpinistu trebaju brda

Krajem 2014. iz tiska je izašla po mnogočemu jedinstvena knjiga, posebno vrijedna za sve one koji su imali priliku upoznati Krešimira Milasa, ali i knjiga trajne vrijednosti što će je otkrivati neki novi naraštaji alpinista i planinara. Knjiga nosi naslov »Alpinistu trebaju brda«, tvrdo je ukoričena, tiskana u boji, a ima 144 stranice A5 formata. Može se nabaviti u Hrvatskom planinarskom savezu i u HPD-u »Željezničar« po simboličnoj cijeni od 50 kuna.

Knjiga »Alpinistu trebaju brda« sastoji se od dva dijela. U prvom su dijelu tekstovi Krešimira Milasa objavljeni u »Hrvatskom planinaru« i »Velebitenu«, a u drugom tekstovi koje su o njemu napisali njegovi prijatelji. Razdjelnica tih dvaju dijelova knjige i mjesto gdje kulminiraju Krešine emocije jest pjesma »Više me nije strah«. Ta je pjesma, bez sumnje, emotivno umjetničko djelo koje otkriva Krešu kao duboko osjećajnu osobu. Jedini je tekst koji dosad nije bio objavljen, a nastala je nakon njegova povratka sa zimskog logora na Prenju, gdje je po drugi put sudjelovao u helikopterskom spašavanju stradalog alpinista. Članak »Minuta šutnje« Borislava Mikulića, koji otvara drugi dio knjige, Kreši je bio najdraži, a svjedoči o smislu alpinizma snažnije i iskrenije od bilo čega drugoga.

Knjiga je nastala kao uspomena na Krešu, no treba reći da bi zbog iznimno tečnog stila njegovi tekstovi zaslužili biti objavljeni u obliku knjige i da je živ. Mnogi alpinisti nisu skloni opisivanju svojih dojmova i doživljaja u tradicionalnim medijima poput časopisa, a još je manje onih koji u sebi imaju takav spisateljski dar kakav je imao Krešo. U »Hrvatskom planinaru« dugi niz godina nije bilo alpinističkih članaka, sve dok on nije

razbio tu barijeru s nekoliko vrlo zapaženih članaka. Na prve ga je tekstove nagovorio stric Kruno, dugogodišnji član uredništva »Hrvatskog planinara«. O kvaliteti Krešinih članaka svjedoči i činjenica da nijedan od njih nije bio odbijen. Početkom prošle godine Krešo je postao član Uredničkog odbora »Hrvatskog planinara« i time jedan od najmlađih članova uredništva u 117 godina dugoj povijesti časopisa.

Oduševljavajuće je kako je Krešo tekstovima o alpinizmu odlično pogađao i izazivao zanimanje onih

koji s alpinizmom nemaju nikakvih dodira. Njegovi su članci uvijek imali dozu humora, sadržavali sažete informacije, a završavali poantom, drugim riječima: imali su »glavu i rep«. Za naslov knjige odabrana je završna rečenica teksta »Dobar alpinist« koji je objavljen u časopisu »Velebiten«. Taj nestandardni tekst na duhovit način prikazuje smisao alpinizma i upravo poentira rečenicom »Alpinistu trebaju brda«.

Knjiga »Alpinistu trebaju brda« tiskana je u izdanju HPS-a i HPD-a »Željezničar«, uz potporu Alpinističkog odsjeka »Željezničar« i obitelji Milas. Hvala svim izdavačima knjige što su podržali ideju o njenu tiskanju, a posebno svim suradnicima koji su pridonijeli da ona ugleda svjetlo dana. Posebno su dojmiljivi tekstovi Vedrane Simičević i Renea Lisca. Napisani su netom nakon njihova povratka u Hrvatsku, još u košmaru dojmova i osjećaja prvih dana nakon tragedije, a toliko su snažni da mogu ući u antologije planinarske literature. Jelena Švraka napisala je članak o bivakiranju na Mliništu s Krešom i omogućila da se prikupi njegova arhiva. U knjizi je objavljen i njezin članak o izgradnji Krešine piramide na vrhu Kleka. Tomislav Novak, pročelnik AO-a »Željezničar«, napisao je odličan članak o danu u kojemu mu je Krešo na Velincu 2009. spasio život. Instruktor alpinizma Marko Vuković izradio je internetsku stranicu kreso.glavnodaseklajmba.com i QR kodove koji daju dodatnu dimenziju knjizi. Uz suradnju Nina Rose iz Makarske i alpinista iz AO »Željezničara«, na tu je web-stranicu, koja prati knjigu, podignuto nekoliko stotina fotografija i nekoliko desetaka tekstova. Sav taj sadržaj prilagođen je i za pretraživanje putem mobilnih telefona.

Izdavanje knjige podržali su Izvršni odbor Hrvatskoga planinarskog saveza i glavni tajnik HPS-a

Darko Berljak. Mia Vrbanac Užarević poduprla je izdavanje knjige kao zamjenica pročelnika Komisije za alpinizam i Krešina nasljednica na čelu te Komisije. Zvonko Filipović, predsjednik HPD-a »Željezničar«, također je podupro ideju o tiskanju knjige i pomogao u prikupljanju sredstava. Svoj doprinos dao je i Janez Toni, vođa ekspedicije na Khan Tengri, ustupivši svoj tekst iz slovenskoga »Planinskog vestnika«, uz odobrenje urednika toga časopisa Vladimira Habjana. U kontaktu i pretisku tih tekstova angažirao se Daroslav Habijan iz Zagreba.

Nezamjenjiv doprinos dala je obitelj Milas, a posebno Kruno Milas, pružajući potporu u svim fazama nastanka knjige. U njenoj pripremi bili su angažirani i drugi članovi uredništva »Hrvatskog planinara«, Alan Čaplar kao urednik, a Željko Poljak, Robert Smolec i Radovan Milčić kao lektori i korektori tekstova. Krešin prijatelj Luka Brodić također je sve vrijeme bio uz urednički tim. Dakako, ovo je prije svega knjiga Krešimira Milasa, i zato najveću zahvalnost za lijepu knjigu dugujemo njemu samome.

Knjiga je svečano predstavljena 28. siječnja, dan nakon Krešimirova rođendana, u prostorijama HPD-a »Željezničar« u Zagrebu. Dvorana je bila premalena za sve koji su željeli sudjelovati na svečanosti. O Kreši i knjizi govorili su Tomislav Novak, Luka Brodić, Rene Lisac i Alan Čaplar.

Knjiga je nastala iz želje da svi oni koji su voljeli Krešimira Milasa imaju uza se nešto trajno i opipljivo, nešto lijepo za čime mogu posegnuti svaki put kada požele obnoviti uspomenu na njega. On će biti živ onoliko koliko bude snažna naša ljubav prema njemu, a ova je knjiga pravi dokaz koliko je ta ljubav velika.

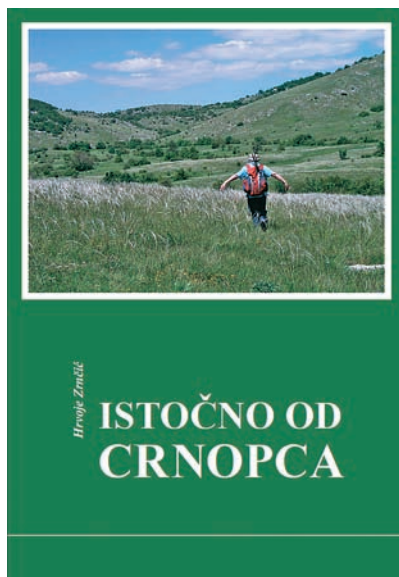
Alan Čaplar

Hrvoje Zrnčić: »Istočno od Crnopca«

U izdanju tvrtke HINUS iz Zagreba u ožujku izlazi knjiga »Istočno od Crnopca« autora Hrvoja Zrnčića. Knjiga ima 234 stranice formata 14×21 cm i 250 fotografija u boji (ISBN 978-953-6904-31-0), a podijeljena je u cjeline naslovljene: Velebit, Lička Plješivica, Samoborsko gorje, Sveti Mihovil, Trovrh, Kome je to zanimljivo i Finale.

Sadržaj je raznolik i otkriva široko područje autorova zanimanja za planine i za sve vezano uz njih. Otkriva i opsežno autorovo znanje i bogato planinarsko iskustvo. Autor pripada onoj skupini planinara koji neprestano žele otkrivati nešto novo i koji propituju ono što je naizgled dobro poznato. O tome govori već i naslov knjige, jer mnogi će se upitati što je to planinarski zanimljivo istočno od Crnopca. Baš takvi, planinarski slabo poznati ili zaboravljeni krajevi mame autora. Takvi, pomalo

pustolovni pohodi najveći su planinarski užitek autora. Pritom ga zanima ne samo otkriti i proći put, već i planinarska povijest kraja, nazivlje, flora i fauna. Posebice osjeća potrebu taj novootkriveni kraj i svoj užitek podijeliti s ostalim planinarima. Primjer je za to i autorova inicijativa za uvođenje nove vrste planinarskih putova, nazvanih e-putovima. Autorova zamisao i konačno ostvarenje formalnog priznanja takvih putova opisano je u poglavlju Drukčiji put. Autor je uz ostalo odličan poznavatelj planinske flore, što je potkrijepljeno brojnim fotografijama i popratnim tekstovima. Primjerice, cijelo jedno poglavlje pod naslovom Cjelolisna pavitina posvećeno je jednoj biljci i njenom novootkrivenom staništu. Uz to je vezana i autorova osjetljivost na uništavanje prirode ljudskim djelovanjem, redovito vezanim uz stjecanje profita, primjerice, nesmotrenom gradnjom cesta u planinskim

područjima. Autora posebno smeta publiciranje netočnih ili čak potencijalno opasnih planinarskih podataka: od uvriježenih, ali pogrešnih podataka o najvišim vrhovima pojedinih područja do pogrešnog opisa teškoća obilaska Veličke i Male Paklenice. Ismijava i pritužbe »planinara« na premalen komfor planinarskih domova ili pristupa do njih.

Tek čitanjem knjige može se steći dojam o doista širokom rasponu autorovih interesa – od toga kako se mogu zavezati vezice planinarskih cipela pa do recepata nesevakidašnjih jela koje je okusio na svojim planinarskim pohodima, od njegova viđenja prvog uspona na Mt. Everest do razmatranja odnosa planinara prema planinama, usponima i drugim planinarima. U knjizi ne manjka ni vrlo osobnih i lirskih opisa planinarskih doživljaja. Otkrivaju ti tekstovi pravog planinarskog zaljubljenika, koji u planinama nalazi duševni mir i zadovoljstvo. Tekst se odlikuje i prepoznatljivim autorovim jezikom, što uz ostalo daje snažan autorski pečat knjizi.

Fotografije, kojih je više nego stranica knjige, nisu samo ilustracija teksta, već pripovijedaju svoju priču. Posebno su zanimljive jer prikazuju brojna planinska područja koje je malotko obišao i planinsko cvijeće kojem većina planinara ne zna ime. Knjigom autor zapravo pokušava odgovoriti na vječno pitanje: »Zašto planinarim?«, pitanje na koje će uvijek tražiti odgovor.

Knjiga će biti predstavljena u petak, 20. ožujka 2015. u 19,30 sati u knjižnici Bogdana Ogrizovića, Preradovićeve 5 u Zagrebu.

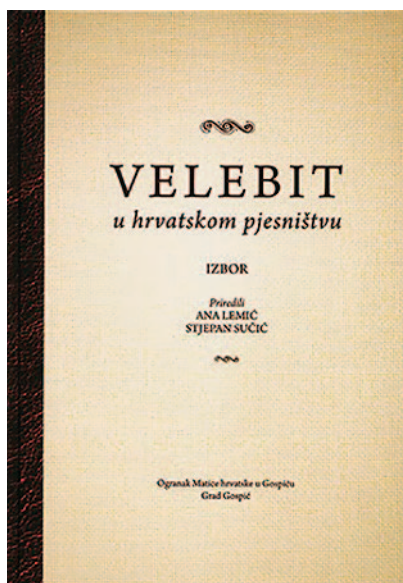
Knjiga se može naručiti elektroničkom poštom na adresama narudžbe@hinus.hr, info@hinus.hr, posredstvom web stranice www.hinus.hr ili telefonom na broj 098/95-67-335.

Darko Grundler

Lemić-Sučić: »Velebit u hrvatskom pjesništvu – izbor«

Ogranak Matice hrvatske Gospić, 2014., tvrdi uvez, 276 stranica, 150 kn

Velebit je uistinu neiscrpiv izvor nadahnuća, a prof. Ana Lemić, umirovljena direktorica gimnazije u Gospiću i urednica *Ličkog planinara*, neumorna je velebitska istraživačica i spisateljica. Tek je nedavno izišlo njezino velebitno djelo *Sela i stanovi na Velebitu – od nastanka do nestanka* (Zagreb, 2014.) u kojem je na 700 stranica s 1500 slika obradila 508 velebitskih sela i zaselaka, a koje je po njenim riječima nastalo ovako: »Odlazila sam svakodnevno na Velebit, osjetila sam to kao svoj zadatak, kao dug domovini«. A sada, kao kontrast djelu koje je nastalo dugogodišnjim marljivim i napornim terenskim istraživanjima, upoznajemo Anu Lemić kao kabinetsku istraživačicu. Jer što bi drugo bila omašna pjesmarica *Velebit u hrvatskom pjesništvu*, u kojoj se kronološki, redom rođenja, niže stotinu naših pjesnika, počevši od Zoranića i Petra Zrinskog, preko Šenoe, Preradovića i Kranjčevića, do Vesne Parun i Ante Vukušića, domara planinarskog doma Zavižan? Kad sam 1994. na sličan način napisao knjigu *Hrvatska planinarska književnost*, pomišljao sam na nastavak pod

naslovom *Planine u hrvatskom pjesništvu*, ali bio je to prevelik zadatak. Rješenje je našla prof. Ana Lemić: kao temu je izabrala Velebit.

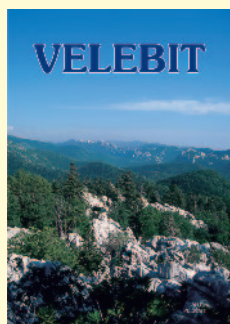
U njezinoj antologiji naći ćemo mnoge naše istaknute planinare, počevši od Vukotinovića, Arnolda i Franje Markovića do Božidara Kukuljevića Sakcinskog i dr. Ante Rukavine, a u rasponu od pet stoljeća. Čini se da nije bilo hrvatskoga pjesnika – osim možda Krleže – koji nije bio očaran hrvatskim planinama. Pretkraj knjige obrađen je Velebit i kao pjesničko nadahnuće za narodne pjesme, a posebno je u nekoliko varijanti prikazana popularna i zagonetna *Vila Velebita*: tko joj je pravi autor, tko ju je uglazbio i kako je s vremenom postala gotovo novom nacionalnom himnom. Jasmina Brala-Mudrovčić dodala je na kraju knjige biografski leksikon tvoraca stihova o Velebitu, među kojima – zanimljivo – očito nije mogla naći podatke o članici HPD-a Gizeli Tarczay pa ćemo ovaj prikaz završiti citatom iz pisma koje mi je Gizela 1977. poslala iz Budimpešte (objavljeno je u *Našim planinama*, 1977, br. 3-4, str. 136, a u knjizi je umjesto biografije pretiskan citat toga pisma): »Mislim da ćete se čuditi, tko Vam to

može pisati iz Budimpešte hrvatski. Dopustite, dakle, da Vam se najprije predstavim. Rođena sam u Vašoj zemlji (u Primorju), a živjela sam 14 godina u Zagrebu. Kao mlada djevojka bila sam članicom Hrvatskog planinarskog društva, odnosno Planinarskog društva 'Sljeme'. Često sam posjećivala hrvatske i slovenske planine, one su mi ostale u nezaboravnoj i ugodnoj uspomeni. Kao studentica Zagrebačkog sveučilišta bavila sam se i književnošću, počela sam izražavati svoje osjećaje i doživljaje u stihovima. Pjesme, posvećene planinama, bile su štampane u knjižici *U gorskoj tišini* (Zagreb, 1926.)«. Gizela Tarczay umrla je 1981. u Budimpešti u 86. godini života pod imenom Józsefné Papp. Ovaj ćemo prikaz završiti prvom strofom njezine pjesme *Čas slutnje (Na Alanu, Velebit, 1926.)* koju je prof. Lemić izabrala za svoju velebitsku antologiju:

»Kamenje, kamenje – strahovita pustoš,
Grozna je, Velebite, golotinja tvoja.
Pusta, kao što ovo pusto gorje
I duša je moja...«

Prof. dr. Željko Poljak

PREKO 60% POPUSTA !!!

VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografa
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

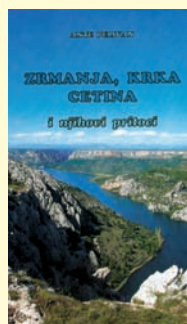
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIKLJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

»Planinarstvo u Pakracu« u 10. noći muzeja

Manifestacija »Noć muzeja« u Muzeju grada Pakraca privukla je u središte Pakraca 31. siječnja mnoge Pakračane i posjetitelje iz susjednih gradova – Lipika, Daruvara, Novske i Nove Gradiške. Okupljeni su mogli uživati u bogatom sedmosatnom programu posvećenom planinarstvu u Pakracu, koji je priređen u suradnji s PD-om »Psunj« Pakrac. Program je započeo otvaranjem izložbe fotografija Slavenskoga planinarskog saveza »Slavonijom zbrda-zdola« i izložbe o povijesti Slavenskoga planinarskog saveza. Za građane Pakraca najzanimljivija je svakako bila povijesna izložba »Planinarstvo u Pakracu«.

»Ove smo godine Noć muzeja posvetili pakračkom planinarstvu zato što je Planinarsko društvo jedno od najstarijih u Pakracu, osnovano još davne 1928. godine. Osim što ima bogatu povijest, mnogi članovi društva bili su ugledni građani Pakraca te su svojim radom ostavili neizbrisiv trag u životu grada, a to isto čine i današnji članovi. Željeli smo prikazati nastanak, povijest te sve aktivnosti koje su planinari dosad napravili i što sve planiraju u budućnosti«, rekla je na otvaranju izložbe ravnateljica pakračkog muzeja Jelena Hihlik.

Posjetiteljima je dobrodošlicu zaželio i Krešimir Čehulić, predsjednik PD-a »Psunj« Pakrac te istaknuo kako je ta manifestacija ujedno i obilježavanje 87. godišnjice planinarstva u Pakracu.

Izložbu je otvorio pakrački gradonačelnik Davor Huška, rekavši kako su članovi pakračkoga planinarskog društva dali golem doprinos društvenom životu zajednice, a tom im je prigodom i čestitao za ovogodišnje proglašenje Omanovca najboljim planinarskim domom

IVAN ČERNI

Lik planinara u Muzeju grada Pakraca

u Hrvatskoj što, kako je rekao, svjedoči o kvalitetnom radu i aktivnostima koje društvo provodi.

Organizatori su tijekom noći u pakračkom muzeju mislili na sve uzraste posjetitelja. Za najmlađe su posjetitelje održane radionice i muzejska zagonetka, tijekom kojih su se mali Pakračani i Lipičani upoznali s biljnim i životinjskim vrstama svoga zavičaja, a posebno zanimljiva za posjetitelje bila je projekcija povijesnoga osammilimetarskog filma (obrađena i digitalizirana) iz 1969. godine, sa sedmog sleta planinara Slavonije na Omanovcu, ali i prezentacija rada i opreme visokogorske planinarske sekcije. U prostoriji za projekcije cijelu su se noć prikazivali filmovi s izleta i iz rada PD-a »Psunj«. Najvredniji izloženi dokument nesumnjivo je bila knjiga

Planinarska izložba u Muzeju grada Pakraca

IVAN ČERNI

Uoči projekcije planinarskih filmova

zapisnika sastanaka iz 1937., kad je predsjednik društva bio mr. Josip Svoboda, a tajnik Ivo Vaniček.

Posjetitelji su posebno uživali u planinarskoj zabavi s donacijskom tombolom i glazbom uživo, kojom su organizatori htjeli oživjeti nekadašnje dobro poznate planinarske zabave, uz neizostavnu ponudu domaćih delicija, kuhanog vina, čaja, špricera i »Gambrinus« piva iz 60-ih godina prošlog stoljeća. Odličnog rasporeda nije nedostajalo sve do jedan sat poslije ponoći. Tako su pakrački planinari ujedno proslavili 87. rođendan. Naime, podružnica HPD-a u Pakracu osnovana je upravo zimi, 29. siječnja 1928.

Borislav Černi

Održana izborna skupština PD-a »Pazinka«

U prepunoj dvorani pazinskoga Društvenog centra »Veli Jože« održana je 30. siječnja izborna skupština Planinarskog društva »Pazinka«. Za predsjednicu je izabrana Patricija Jedrejčić, koja je na tom mjestu naslijedila Vladimira Fornadžara. Za dopredsjednika je izabran Branko Glavić, a za tajnika Anton FINDERLE. Uz njih su u Upravni odbor imenovani Vjekoslav Valenta i Dinko Gubić. Skupština je također izabrala novi nadzorni odbor i sud časti te prihvatila izmjene i dopune društvenog statuta, usklađenog s novim Zakonom o udrugama.

Prihvaćen je izvještaj o radu društva za 2014., koju su obilježili velik broj izleta, opća planinarska škola, održana nakon dugog niza godina, uz velik odaziv, te brojne akcije označavanja staza na Čičariji i na potezu od Pazina prema Grdoselu i Velom Slapu. Među izletima posebno se izdvajaju trodnevni izlet u Paklenicu u lipnju te dvodnevni uspon na Triglav u rujnu, a išlo se i na Bijeće stijene, Čičariju, Hahlić, Učku i druga odredišta. Četvero je planinara – Alberto i Patricija Jedrejčić, Adelina Sergio Pužar i Sonja Levak – završilo tečaj za vodiče HPS-a i s uspjehom položilo ispit, dok je Vladimir FINDERLE stekao status markacista. Minutom šutnje okupljeni su odali počast

nedavno preminulom dugogodišnjem predsjedniku Franji Paulišiću te je predloženo da se neka od staza koju održava PD »Pazinka« nazove po njemu. Društvo sada održava ukupno 104 kilometra planinarskih staza. Branko Glavić predstavio je zemljovid Čičarije i naglasio važnost takvoga kartografskog izdanja za planinarstvo u Istri. Nakon formalnog dijela Skupštine uslijedilo je veselje i druženje četrdesetak ljubitelja prirode, koje su sponzorirali »Vina Bažon«, »Spinace Agracentar« te GIP Karojba.

Anton FINDERLE

Memorijalni pohod »Nedjeljkovim stazama« po Istri

U nedjelju 4. siječnja održan je planinarski memorijalni pohod u znak sjećanja na bužetskog planinara Nedjeljka Markežića koji je 3. siječnja 2013. preminuo u 63. godini života. Memorijal će se ubuduće održavati prve nedjelje nakon 3. siječnja.

Nedjeljko se 2003. učlanio u bužetsku podružnicu HPD-a »Planik« iz Umaga i postao jedan od nositelja planinarskih aktivnosti u Buzetu. Aktivno se uključio u organiziranje i vođenje izleta, uređivanje planinarskih staza i okoliša planinarske kuće ispod Žbevnice te osmišljavanje novih destinacija za izlete. U želji da što više pridonese razvoju planinarstva, položio je tečaj za planinarskog vodiča te time stekao licencu HPS-a za vođenje planinarskih pohoda. Jedna od njemu dražih planinarskih staza (iako su mu sve bile drage) bila je staza Bračana – Zrenj pa su je bužetski planinari izabrali za drugi memorijalni pohod »Nedjeljkovim stazama«. Ovaj je pohod prvi u godišnjem programu pohoda HPD-a »Planik«. To društvo ima pet podružnica, i to u Bujama, Buzetu, Novigradu, Poreču i Umagu. Društvo broji oko 230 planinarki i planinara svih uzrasta.

Prije pohoda, čiji je start bio predviđen u 9 sati s Bračane, skupina Nedjeljkovih najbližih prijatelja planinara okupila se oko njegova posljednjeg počivališta na bužetskom groblju te mu je minutom šutnje, uz cvijeće i svijeće, odala počast i prisjetila se zajedničkih trenutaka. U međuvremenu se na polazištu, na Bračani, okupilo mnogo planinarki i planinara spremnih za planinarenje, a 93 je krenulo dionicom Istarskoga planinarskog puta od Bračane prema Zrenju. Uz članove svih podružnica HPD-a »Planik«, na druženje su došli i članovi planinarske udruge iz Kopra »Prijatelji Istre«, velik broj sudionika planinarskog pohoda »Buzet – Triglav« (koji je održan u kolovozu 2014.) te nekoliko prijatelja iz drugih planinarskih društava. Duga kolona dobro raspoloženih planinara došla je nakon dva sata lagana hoda do suncem okupanog Zrenja. Preljepa panorama gradića poslužila je kao platno za zajedničko fotografiranje za uspomenu. Zatim se kolona počela polako spuštati

Skupština PD-a »Pazinka«

Sudionici memorijalnog pohoda »Nedjeljkovim stazama« u Zrenju

prema starim zidinama kaštela »Petra Pilosa«, gdje ih je čekao Matija Nežić s mnogo podataka i legendi o kaštelu, davnom životu u njemu i događajima iz prošlosti. Planinari su razgledali obnovljenu crkvicu, uživali u vidiku na dolinu i odmorili se. Veselo društvo u gojzericama spustilo se nakon toga do mjesta gdje je pohod i započeo – akvadukta na Bračani.

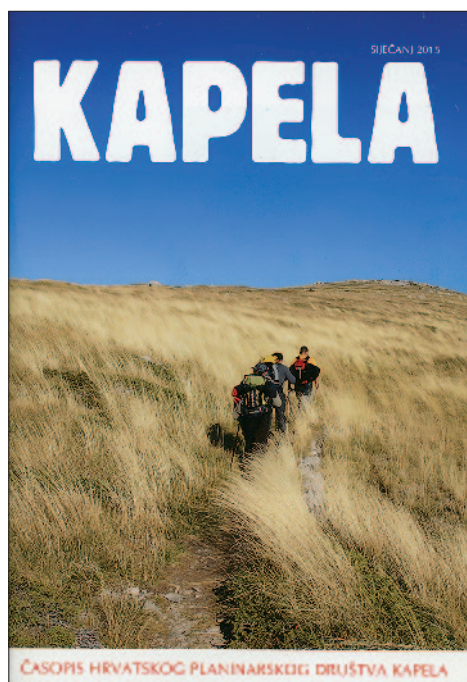
Prošla je još jedna godina kako se sjećamo Nedjeljka, hodamo stazama kojima je i on hodao, te uživamo u prirodi, njenim ljepotama i blagodatima. Njegov lik, veseo osmijeh i nasmijane oči uvijek će nas pratiti na svim stazama Buzeštine i bilo gdje kamo krenu naše gojzerice. Njegova ispružena ruka, uvijek spremna pomoći, bit će nam vodič i uzor, a mi nastavljamo uz uzrečicu »kreat, ma ne molat«.

Zlata Markežić

Novosti iz HPD-a »Kapela«

HPD »Kapela«, Zagreb održao je 23. siječnja svečanu skupštinu. U osnovnoj školi »Ivan Gundulić« u Zagrebu okupilo se oko 180 planinara, među kojima i mnogo gostiju iz drugih planinarskih društava. Predsjednik društva Goran Zdražil izložio je sažetak prošlogodišnjih aktivnosti, a najzaslužnijima su uručena priznanja. Društvo ove godine obilježava 61. obljetnicu djelovanja. Nakon službenog dijela skupštine predstavljen je novi broj »Kapele«, časopisa HPD-a »Kapela« (trećeg po redu). Časopis kvalitetom svojih tekstova i grafičkim dizajnom plijeni pozornost i dobiva zaslužene komplimente brojnog čitateljstva. Ukratko je predstavljena i ovogodišnja planinarska škola te promotivni videospot čiji je cilj privući u društvo veći broj mladih članova. Na kraju je predstavljena i

ekspedicija »From sea to summit – Maroko 2015«, kojoj je cilj doseći najviše vrhove Visokog Atlasa, s tim da će se krenuti s razine mora. Nakon završetka službenog dijela skupštine planinari su nastavili druženje uz brojne delicije poslužene na domjenku, s nadom da će u 2015. Društvo ostvariti sve zacrtane planove.

Časopis »Kapela« (siječanj 2015.)

Najava za planinarsku školu HPD-a »Kapela«

Tijekom ove godine Društvo organizira 13. opću planinarsku školu, u kojoj će mlađi i stariji planinari, uz predavanja i brojne praktične vježbe na izletima, steći znanja i vještine potrebne za sigurno i ugodno kretanje planinama. Predavači će redom biti iskusni planinari, koji će na slikovit i zabavan način izložiti gradivo, a izleti će biti zanimljivi ponajprije zbog zbližavanja školaraca koji traže društvo za odlazak u prirodu. Škola počinje 17. ožujka, a završava 31. svibnja dodjelom diploma na najvišem vrhu Hrvatske, Dinari (1831 m). Informacije se mogu potražiti na web stranici www.hpd-kapela.hr i u prostorijama Društva, Maksimirska 51a (prvi kat), utorkom u 21 sat na sastanku Sekcije mladih te na redovnom sastanku srijedom u 20 sati.

Matej Perkov

HPD »Mareta« iz Vele Luke – mali veliki petogodišnjak

HPD »Mareta« iz Vele Luke zanimljivim je akcijama započeo obilježavanje pete obljetnice svoga djelovanja. U petak 30. siječnja, u okviru Noći muzeja, otvorena je u Galeriji moderne i suvremene umjetnosti Centra za kulturu Vela Luka dokumentarna izložba kojom se dokumentima, fotografijama i dijelom opreme prikazuje put Društva od osnivanja do danas, a sve kako bi se široj javnosti predstavile njegove djelatnosti te najveća postignuća u proteklih pet godina. Dopredsjednica društva Andriana Žuvela pozdravila je prisutne, a posebno sve goste koji su došli odasvuda, unatoč vremenskim neprilikama. Ranka Padovan, jedna od suosnivača i prva predsjednica HPD-a »Mareta«, obratila se u ime tima koji je radio na pripremi izložbe, objasnivši njezin dokumentarni koncept te najavivši buduće izložbe. Značenje planinarskog društva u jednoj zajednici pojasnio je predsjednik Županijskoga planinarskog saveza Marin Perković. Na kraju je pročelnik HGSS-a Vinko Prizmić, u svoje ime i u ime HGSS-a, pohvalio društvo zbog ostvarenih rezultata i

poželio mu da nastavi istim putom. »Imaju samo pet godina, a napravili su kao da ih imaju petnaest«, rekao je i dodao: »Ime društva je skroz pogodoeno, oni stalno nećim prave maretu«.

Odmah po otvaranju izložbe uslijedilo je i predstavljanje knjige »K2 – trijumf i tragedija« alpinista Stipe Božića, koji se sa zadovoljstvom odazvao pozivu da sudjeluje u događanjima kojima se obilježava osnutak HPD-a »Mareta« u Veloj Luci.

Sutradan, u subotu 31. siječnja, održana je svečana večera na kojoj se u pravom planinarskom veselom ugođaju pjevalo i plesalo do ranih jutarnjih sati. Prisutne maretaše te njihove goste i prijatelje iz drugih društava veselo su svirkom zabavljali planinari iz HPD-a »Mosor«, koje je društvo susrelo i upoznalo na jednom od svojih izleta i od tada njeguje ovo glazbeno-planinarsko prijateljstvo.

Nadolazeći tjedni donose nova događanja kojima se nastavlja obilježavanje osnutka, a kako bi se planinarenje i zdrav način života približio što većem broju građana, događanja će uglavnom biti otvorenog tipa. Naime, u suradnji s HGSS-om pripremaju se zanimljiva predavanja, projekcije nagrađenih dokumentarnih filmova Stipe Božića, te atraktivne vježbe.

HPD »Mareta« osnovan je 27. siječnja 2010. na poticaj nekolicine zaljubljenika u planinarenje, uz čvrstu potporu HGSS-a. Osim brojnih Velolučana, osnivanju su nazočili Vinko Prizmić, Goran Gabrić i Milena Šijan, koja je, na oduševljenje prisutnih, održala predavanje o ženskoj ekspediciji na Mount Everest. U proteklih pet godina organizirali smo 67 izleta, na kojima je uglavnom sudjelovalo oko polovice upisanih članova (a

Članovi HPD-a »Mareta« s Vinkom Prizmićem i Stipom Božićem pred planinarskim domom »Umberto Girometta« na Mosoru

Planinari s Korčule na Durmitoru

njih je uvijek oko pedeset). Osim izleta po otoku Korčuli i susjednim otocima, poluotoku Pelješcu te Županiji, za nama su i nezaboravni izleti na Durmitor, Velebit, Samoborsko gorje, Vranicu, Pogorelicu, Bitovnju i druge planine i vrhove.

Uz izlete, često se organiziraju čišćenja i markiranja mjesnih putova – uglavnom starih, zapuštenih staza koje se godinama ne koriste. U ovih pet godina uređene su četiri staze, a tri su markirane i opremljene putokaznim pločama. Riječ je o 20 kilometara planinarskih staza. U suradnji s HGSS-om, koji u okviru svojih kartografskih djelatnosti radi i na projektu sigurnih karata, 2013. radili smo na izradi takve karte za otok Korčulu. Karta obuhvaća i neke od staza o kojima se skrbe članovi »Mareta«.

Od početka djelovanja aktivno se radi i na edukaciji članova, pa su tako bile organizirane dvije opće planinarske škole (2012. i 2014.) te nekoliko obuka (iz prve pomoći, korištenja GPS-a, organiziranja izleta). U planu je za tekuću godinu prva Mala planinarska škola.

Što još možemo reći o sebi? Mnoge iznenadi naše ime (mareta = valovito more), no kako smo otočno

društvo, činilo se da nam upravo takvo ime pristaje. Unatoč tome što nam geografski položaj otežava put do planina, ne damo se omesti, pa svake godine organiziramo izlete na neka nova mjesta, gdje još nismo bili, ili se vraćamo tamo gdje nam je ostalo srce. S mjesta gdje smo bili uvijek nosimo uspomene, slike, mirise, hrpu fotografija i prijateljstva s kolegama planinarima.

Ranka Padovan

Početak pohoda po Ludbreškoj planinarskoj obilaznici

Zimski pohod po Ludbreškoj planinarskoj obilaznici

Više od 120 planinara odazvalo se 6. siječnja na zimski pohod po Ludbreškoj planinarskoj obilaznici. Osim domaćih planinara, bilo je tu i prijatelja iz drugih planinarskih društava - ponajviše iz varaždinskog MIV-a, iz Jastrebarskog, Gospića, Ivanca, Zagreba.

Pohod je počeo okupljanjem u jutarnjim satima u središtu povijesnog podravskog gradića Ludbrega. Nakon fotografiranja kod Svetišta Predragocjene Krvi Kristove krenulo se do prve kontrolne točke - »Centra svijeta«. Po snijegu i blatu pošlo se dalje prema rijeci Bednji i dalje na ludbreške brežuljke. Najviši vrh na tom putu zove se Lijepa gorica (348 m). Sudionici pohoda prošli su svih osam kontrolnih točaka, uz dva veća odmora, a svakako je najzanimljivije bilo kod kontrolne točke 5 u Vinogradima, gdje su već pomalo umorne planinare dočekali Ljiljana i Miljenko Gerić i u svojoj ih kleti počastili grahom, kobasicama, kolačima i kvalitetnim vinom. Slijedila je šetnja do najljepšeg ludbreškog vidikovca Sigečaka i spuštanje u Ludbreg. Tu su vrijedni domaćini ponovno počastili goste i uručili obilaznicima značke obilaznice. Dosada je Ludbrešku obilaznicu, koja je otvorena prije tri godine, prošlo oko 200 planinara.

Tomislav Čanić

Od Zavižana do »Prpe« i ove godine

Prošlogodišnji planinarski pohod od Zavižana do planinarskog doma »Prpa« na Baškim Oštarijama, održan 17. svibnja 2014., pobudio je među planinarima neočekivano veliko zanimanje. U tom nesvakidašnjem pothvatu sudjelovali su članovi PK-a »Scout«, PD-a »Zaprešić«, PD-a »Susedgrad«, HPD-a »Jablanovec«, HPD-a »Strilež«, HPD-a »Visočica« i HPD-a »Željezničar« iz Gospića te dvoje slovenskih i jedna švicarska planinarka, pa je ovaj izlet dobio i pomalo

međunarodni značaj. Premda ovaj hodački maraton nije bio natjecateljskog značaja, mnogi tomu nisu odoljeli pa je kao najbrži zapamćen Ivan Bašić koji je tu razdaljinu prešao za 8 sati, a ostali su pristigli na cilj unutar 14 sati hoda. Na raspolaganju su za slučaj potrebe bili djelatnici Parka prirode Velebit i članovi HGSS-a Stanice Gospić. Sudionicima pohoda dodijeljena su priznanja i po starom dobrom planinarskom običaju sve je završilo skromnom proslavom i dogovorom da se vidimo i 2015. na istom zadatku.

Ove godine pohod će se održati 16. svibnja, a polazak je s parkirališta na Zavižanu u 5 sati. Bit će posvećen nesretno stradalom Zdenku Đaniću, članu HPU-a »Prpa« i PD-a »Naftaplin«. Dodatne obavijesti mogu se dobiti na telefon 098/854-878. Organizator pohoda je HPU »Prpa«.

Vlado Prpić

Aklamacijom izabran 5. predsjednik PD-a »Imber« Omiš Leo Lelas

U petak 6. veljače 2015., na Puntinu u Omišu, pred tridesetak članova i gostiju, održan je Izborni sabor PD-a »Imber« Omiš. Tom su prilikom prikazani rezultati društva u prošloj godini, donesen plan rada za ovu godinu, donesene izmjene i dopune Statuta društva te izabrano novo rukovodstvo. Aklamacijom je za novog predsjednika društva izabran Leo Lelas. Novi dopredsjednik je Pjero Orlandini, a tajnica Maja Reljić. Osim njih troje, u Izvršni odbor društva još su izabrani Zvonimir Kujundžić, dosadašnji predsjednik društva, te Darko Kovačić, Miljenko Vukasović i Ivan Vojnović. U Nadzorni odbor društva izabrani su Zdenko Miloš, Nenad Jurko i Miomir Fistanić dok Sud časti »Imbera« čine Dražan Mimica, Roko Pribičević i Marko Zeljko. Nakon radnog dijela nazočni članovi i gosti su se opustili na prigodnom domjenku.

Miomir Fistanić

PD »IMBER« OMIŠ

Pet dosadašnjih predsjednika PD-a »Imber« u Omišu

- 8. 3. 100 žena na Sniježnici**
Sniježnica
HPD Sniježnica, Dubrovnik
- 8. 3. 2. ženski pohod PD-a Susedgrad**
Zapadna Medvednica
PD Susedgrad, Podsused
- 8. 3. Srimušijada**
Papuk: Velika - Nevoljaš
PD Mališćak, Velika
- 8. 3. 100 žena na vrh Mosora**
Mosor: pl. dom Umberto Girometta - Vickov stup
- Veliki Kabal
HPD Mosor, Split
- 8. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica**
Belec - Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec
- 8. 3. 4. pohod po Istarskom planinarskom putu**
Plomin - Sisol - Šikovac - Kožljak
Istarski planinarski savez, Pazin
- 8. 3. 33. pohod »Žene u planinu«**
na području Primorsko-goranske županije
PD Kamenjak, Rijeka
- 9. 3. Uspón na Neprobić**
Neprobić - Majkovi - Neprobić
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 17. 3. - 16. 5. XIII. planinarska škola HPD-a Kapela**
Zagreb
HPD Kapela, Zagreb
- 20. 3. Pozdrav proljeću - noćni pohod na Skitaču**
Labin - Skitača
PD Skitaci, Labin
- 22. 3. Međunarodni dan voda, Dan PD-a »Plaške glave«**
Izvori potoka i rijeka u Plašćanskoj dolini
(Dretulja, Vera), uspon na Plašku glavu
PD Plaške glave, Plaški
- 22. 3. Proljetni pohod obilaznicom »Cvjetne staze Ravnom gorom« - u potrazi za crnkastom sasom**
Ravna gora
PD Ravna gora, Varaždin
- 22. 3. Papučki jaglaci**
Papuk, Velika, pl. dom Lapjak
HPD Sokolovac, Požega
- 30. 3. - 28. 6. Alpinistička škola HPD-a »Zagreb-Matica«**
Zagreb, Petričeva 4
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 6. 4. Uskrсни susret planinara u Moslavini**
Moslavačka gora, Samarica
HPD Garjevica, Čazma
- 6. 4. Dan Varaždinske planinarske obilaznice**
Krušljevec - Čevo - Pusta Bela - Završje - pl. kuća
Ledinec - pl. kuća Vagon
HPD Dugi vrh, Varaždin
- 6. 4. Susret planinara sinjskog i livanjskog kraja**
Kamešnica, pl. sklonište Milčić-Bunarić
HPD Kamešnica, Otok Dalmatinski
- 6. 4. Uskrсни ponedjeljak na Ravnoj gori – izbor najljepše pisanice**
Ravna gora: Donja Voća - Filićev dom
PD Ravna gora, Varaždin
- 6. 4. Uskrсни pohod kroz klanac Šokot do Malog Kalnika**
Kalnik
PD Kalnik, Križevci
- 6. 4. Tradicionalni pohod na Vodenicu**
Vodenica: Kamanje - Brlog - Vodenica - Brlog - Kamanje
PD Vrlovka, Kamanje
- 6. 4. 4. uskrсни pohod na Sisol**
Učka: Brseč - Sisol
PD Pljusak, Rijeka
- 8. 4. - 3. 6. 38. planinarska škola HPD-a »Zagreb-Matica«**
Zagreb, Petričeva 4
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 11. 4. Hodanjem k zdravlju**
Vinica - planinarska kuća Kalvarija
PD Dubovac, Karlovac
- 12. 4. 6. pohod na Zarin**
Škamnica, Brinje
PD Škamnica, Brinje
- 12. 4. Pohod Dragojlinom stazom na Okić**
Pohod Dragojlinom stazom
HPD Željezničar, Zagreb
- 12. 4. Memorijalni uspon na Stražišće**
Obod - Velji Do - Stražišće
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 12. 4. Tragom 1. izleta HPD-a Sisak**
Hrastovička gora, pl. dom »Matija Filjak«
HPD Sisak, Sisak
- ...
- 17. 5. Pohod Tragom prvog izleta Hrvatskog planinarskog društva po Samoborskom gorju**
Rude - Veliki dol - Oštrc - Plešivica
Hrvatski planinarski savez i HPD Japetić, Samobor

Lorpen, predstavlja nove inovacije u proizvodnji čarapa:

B tehnologija. Najbolja po karakteristikama.

Topliji

Učinkovit protiv žuljeva

Poboljšana udobnost

za hladno vrijeme

- 1 Primaloft® Poliester. Poboljšava toplinsku izolaciju čarapa.
- 2 Superfina Merino Vuna obrađena nano tehnologijom.
- 3 Najlon u područjima trenja.

STYLE CODE: T3EMH

sa

POLARTEC®
Power Stretch®

materijalom je više od čarape.

Lorpen TEPAP, vjerojatno najtoplija čarapa na svijetu

- 1 POLARTEC® Power Stretch®
- 2 PRIMALOFT®
- 3 POLARTEC® Power Stretch®

STYLE CODE: TEPAP

Stéphane Schaffter-Himalaya

Gertinde Kaltenbrunner.
Ascent to K2 in 2011.